REVISTA BUCOVINEI

In acest număr: Dragoş Vitencu, George Drumur, Traian Chelariu, Neculai Tăutu, Emil Zegreanu, George Antonescu, Teodor Plop, Augustin Z. N. Pop, Adelina Cârdei, A. Bolohan, Const. Bivolaru, Aurel Sânger, Traian Cantemir şi E. Ar. Zaharia

Anul I. No. 10 • Cernăuţi. Octomvrie 1942

Anul I, Nr. 10. Cernăuți, Octombrie 1942.

Revista Bucovinei

Proprietar: Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina

Secretari de redacție: *Traian Cantemir*, *Dragoș Vitencu*

Înreg. la Trib. C-ți în reg. publ. period. sub No. 1/1942.

Apare lunar în cel puțin 32 pagini. Redacția și Administrația: Cernăuți, Piața Unirii 3 (Palatul Național), Tel. 1512. Abonamentul: anual 250 lei, pe 6 luni 130 lei.

Acest număr cuprinde:

Dragoș Vitencu: Mesianismul rusesc (studiu).
George Drumur: Drumul oștenilor (versuri).
Traian Chelariu: Balaurul (versuri).
Neculai Tăutu: Scrisoare pe front (versuri).
Emil Zegreanu: Nu timpul trece (versuri).
George Antonescu: Disperații (nuvelă).
Teodor Plop: Trandafiri pe masă (versuri).
Aug. Z. N. Pop: Panait Istrati (studiu).
Adelina Cârdei: Moldovei (versuri).
A. Bolohan: Toamna (versuri).
Const. Bivolaru: Mit (versuri).
Pe urmele vremii: Rusia bolșevică văzută de un scriitor german *(George Antonescu)*, „La vedetta d'Italia", Teatrul național cernăuțean, Expoziția Bucovinei *(D. V.)*, Scriitori bucovineni la Radio-Moldova *(Aurel Sânger)*.
Cărți și Reviste: G. Ionașcu: Pustiul roșu, Mihai Sbiera: Bucovina noastră, Nic. Bidnei: Activitatea dramatică a lui Gh. Asachi *(Tr. Cantemir)*, Iulian Vesper: Izvoare, George Drumur: Vatra cu stele *(E. Ar. Zaharia)*, Preocupări literare *(Aurel Sânger)*.

Către cetitori

Cine primește un număr din revistă și-l reține este considerat abonat. Cei ce nu doresc să aboneze revista, sunt rugați să ne-o restituie, sau să ne comunice refuzul lor pe orice cale.

Trimiterea revistei, făcându-se, din pricina împrejurărilor, în mod defectuos, rugăm prietenii să ierte eventualele întârzieri sau lipsuri și să ne ajute, comunicându-ni-le.

Pentru colaboratori

Manuscrisele trimise redacției nu se înapoiază. Orice manuscris găsit bun se publică în revistă cel târziu la șase luni după primire. Răspunsuri scrise nu se dau.

Mesianismul rusesc

Fără să ne adâncim în speculații metafizice, vom porni dela premisa curentă că, fiecare om, — și ca oamenii, popoarele, — are un *destin* determinat de factorii biologici pe cari i-a pus în el divinitatea. Dacă cineva își urmează calea destinului, se obișnuește a se spune, că *s'a realizat* în viață. Dacă însă, prin împrejurări ce nu interesează, se depărtează prea mult din drumul destinului său, devine ceea ce se cheamă un *ratat*.

Repetăm: ca și oamenii, popoarele.

Pildă a unui neam care s'a realizat sânt *Romanii*. Energiei și celorlalte calități ale lor le-a fost dat să definitiveze și să împrăștie între neamuri civilizația mediteraniană, pe care Helada, șubredă și delicată, n'a putut-o decât iniția. Romanii au murit, dar au lăsat omenirii o moștenire.

Exemplu clasic a unui popor ratat pot fi *Evreii*. Care a fost destinul lor, nu știm. Ei spun că mântuirea lumei. Dar atunci când s'a ivit în mijlocul lor Mântuitorul, ei l-au alungat cu pietre.

Constatăm că Evreii n'au murit încă, dar nici nu s'au realizat, iar Ahasver umblă rătăcitor și ratat pe întreaga planetă pământească.

* * *

Fiecare neam își măgulește vanitățile și-și încurajează istoria, atribuindu-și, în cadrul destinului său, o menire cât mai înaltă pentru umanitate.

Model de definiție a misiunii unui neam poate servi acea formulată de *Yosuké Matsouka*, conducătorul fasciilor japoneze, pentru neamul său: *„Misiunea rasei yamato este să împiedice rasa umană de a deveni diabolică și să o aducă la lumină. Civilizația materialistă a generației actuale a cufundat, în cele din urmă, lumea întreagă în vârtejul confuziunii de acum"*.

Exaltarea acestei autoadulări, *teoria poporului ales*, între popoare, n'o găsim, după Evrei, la nici un neam așa de desvoltată, cu atâta persistență desvoltată, ca la Ruși.

Începând cu Petru cel Mare și, în mod subconștient, chiar cu înaintașii lui, trecând pe la Dostoiewski și isprăvind cu Stalin, toți Rușii se cred autorizați de destin să salveze omenirea.

Vom încerca, în cele ce urmează, să prezentăm aspectele sub care se înfățișează această uriașă acțiune filantropică.

Pentru înțelegerea ei mai precisă este necesară fixarea simultană a calităților și locului în scara valorilor omenirii a poporului rus, așa cum ni le arată experiența vremurilor.

Herder, care a fost un prieten al Slavilor, zice despre ei: *„Slavii ocupă mai mult loc pe hartă decât în istorie"*.

Cei mai numeroși dintre Slavi, Rușii, stăpânesc 1/6 parte din glob, cu suprafață mai mare decât luna plină, un domeniu a cărui întindere n'a fost întrecută decât de împărăția efemeră a lui Gingis-Han.

Această uriașă suprafață de pământ, care cuprinde, nu unul, ci o serie de sisteme geografice, este stăpânită de 100 milioane de Ruși, cari stăpânesc în cuprinsul imperiului lor altă sută de milioane de ființe umane, ce vorbesc toate la un loc, nu mai puțin de 179 limbi.

Ce calități extraordinare, ce aport neobișnuit pentru progresul omenirii, ce trecut glorios istoric au Rușii pentru a justifica titlul de proprietate al unei averi așa de imense?

Istoria lor?

Ne-o definește rusul *Alexandru Herzen*, când spune că *„existența Rusiei este o oscilație între istorie și geologie"*. Până la Petru cel Mare istoria lor se confundă cu istoria orientului asiatic, cu istoria triburilor în care s'au fărămițat hoardele năvălitorilor mongoli.

Slavii au fost ultimii ari cari au intrat în viața Europei. Istoriografia îi înregistrează prima dată și multă vreme după aceea, ca sclavi ai mongolilor, cu cari făceau un trup și cu cari apoi s'au contopit.

Pentru rasa noastră Slavii au fost, — biologic și psihic, — sugativa care a făcut drum petelor galbene pe albul pielii europene. Și dacă poate exista vreodată pericol galben pentru Europa, acesta nu-și are cuibul în creșterea puterii militare a popoarelor din extremul orient, ci în mongolizarea sufletească și socială a continentului nostru prin influența spiritualității asiatice, transmisă nouă prin Ruși.

Etnografic Rușii sunt un conglomerat de Slavi cu Tătari, Kalmuci, Voguli, Tiapțiari, Ceremiși și alți Mongoli, cu resturile Kazarilor semiți, cu Finezi, Tunguși și alte atâtea neamuri ce

s'au trezit, la un moment dat vorbind o limbă slavă, dar în construcția biologică a cărora tarele ancestrale s'au păstrat [1]).

Mongolii au dat masei inerte de Slavi impulsul dinamic. La fiecare popor slav acest impuls a trebuit să vie din afară: Cehii îl au dela Germani, Slavii balcanici dela Traci și Bulgari, iar Moscalii, rând pe rând, de la Tatari, de la Ruricii normanzi, cari le-au creiat primele state [2]), iar în zilele noastre de la Evrei, forța motrice a revoluției din 1917.

Rusia *„feminină și pasivă"* [3]), a fost fecundată de dinamismul lui Gingis Han, care i-a grefat pentru totdeauna mongolismul.

„Țara noastră este o clădire uriașă, cu înfățișare europeană, cu fațadă europeană, dar mobilată și administrată asiatic" [4]).

Acest asiatism respiră în tot ce e rusesc, dar iese mai limpede la suprafață în alcătuirile sociale de totdeauna ale Rusiei.

De la Atila [5]) până la Petru cel Mare și de la acesta până la Stalin, Rusia a fost guvernată după metode asiatice, de tirani.

Acolo unde cnutul părea insuficient, tirania rusă a inventat acel caracteristic sistem polițienesc subteran și ocult ale cărui arme sunt corupția, delațiunea, spionajul și torturile și care din *„Preobrajenski prikaz"* [6]) a devenit *„Ohrana"*, din Ohrana *„Ceca"* și din Ceca, *G. P. U.*

Istoria intimă a țarismului este o succesiune de cele mai îngrozitoare și monstruoase bestialități. Îl vom lăsa la o parte pe Ivan cel Groaznic, și ne vom gândi la „europeanul" Petru cel Mare care și-a ucis cu cel mai mare sânge rece feciorul, la cultivatul Alexandru I, care a făcut acelaș lucru cu tatăl său, la Caterina care și-a trimis pe cealaltă lume soțul și amanții, când s'a săturat de ei.

---

[1]) Și în componența celorlalte popoare slave sângele mongol își revendică cota-parte: *Avarii* au dispărut brusc din istorie, ca în locul lor să apară imediat Cehii, pe cari îi țineau în robie. *Hunii* trec în Anți, despre cari istoricii ucraineni spun că ar fi strămoșii lor. Iar Balcanul slav își are, și el, *Bulgarii* lui.

[2]) Chemați de ei, după cum relatează cronicarul lor *Nestor*, cu următoarele cuvinte: *„Țara noastră e mare și bogată, dar rânduială n'are. Veniți și o stăpâniți"*.

[3]) *Merejkowski*.

[4]) *Principele Dolgorukow*.

[5]) Pe care unii dintre doctrinarii panslavismului îl socot primul țar, binefăcătorul cu domnie fără impozite și fără administrație.

[6]) Atașată, ca secție a 3-a, direct cancelariei imperiale.

Să mai pomenim de barbariile bolşevicilor? Cine nu le cunoaşte?

Gânditorul rus *Eugen Tceadaiev* găseşte originea acestor fenomene în următorul complex de împrejurări: *„Rusia nu aparţine nici Asiei, nici Europei, nici la Răsărit, nici la Apus. Ea n'are tradiţii, nu cunoaşte omenia, n'a trecut prin şcoala divină a istoriei. Neam fără rude, fără trecut, fără amintiri, noi n'avem obişnuinţa civilizaţiei. Trăim în chip nomad şi desfăcuţi de orice legături spirituale. Poposim în bivuacuri. Totul ne lipseşte: amintirile fermecătoare ale adolescenţei naţionale, figurile legendare, învăţămintele experienţei"*.

Lunaticul [7]) Lenin se înscrie perfect pe această linie, în afară de spaţiu şi timp, în afară de civilizaţie şi umanitate.

* * *

Această lipsă de echilibru, rezultantă a atâtor forţe biologice divergente ce se întâlnesc în sufletul şi în sângele rus, are şi o explicare istorică.

Secole de-a rândul Slavii au suferit sub robia mongolă. Când puterile mongole s'au prăbuşit, Ruşii s'au trezit liberi, liberi dar şi singuri, fără stăpâni, dar şi fără ocrotitori, în vastitatea spaţiului moscovit.

Peisagiul rus, cu stepele, mlaştinile şi pădurile lui fără de început şi sfârşit au aruncat groaza în sufletele robilor scăpaţi pe neaşteptate şi poate pe nedorite din cătuşe şi, odată cu groaza şi un suflu de nebunie asupra minţilor lor.

„Ţăranul rus nu vede în jurul său decât pustiul fără sfârşit şi, puţin câte puţin, constată că acest pustiu i-a năpădit sufletul" [8]).

Dintre europeni, *Eminescu* a fost cel dintâiu, care, înaintea lui Maxim Gorki, a sesizat în chip luminos acest fenomen psihic:

„...ni se pare că, din nefericire, Ruşii sunt sub dominarea unui deşert sufletesc, a unui urât, care-i face să caute în cuceriri, ceea ce n'au înlăuntrul lor. Nouă ni se pare că cercurile culte, în loc de a stăvili acest horror vacui, în loc de a-l umplea prin muncă şi cultură îl asmuţă contra Europei, pe care o numesc îmbătrânită şi enervată, coaptă pentru a cădea întreagă sub dominaţia rusească".

Adăogaţi acestui horror vacui setea [9] de cuceriri mongolă, lăcomia şi grosolănia slugii scăpate în chip nevisat de complexul ei de inferioritate şi veţi avea icoana completă a cuceritorului rus.

---

[7]) Admirabil atribut fixat de Maurice Paléologue.

[8]) *Maxim Gorki.*

[9]) Necesară biologic la popoarele nomade.

Numai cunoscând toate aceste împrejurări se pot înţelege cuceririle moscovite, care nu au la temelie nici suprapopularea şi nici altă cauză biologică.

Ajunşi la Marea Baltică, Ruşii nu puteau tolera ca Mediterana, leagănul civilizaţiei şi ţinta tuturor barbarilor să nu le aparţie.

Ca o parodie a atracţiei popoarelor germanice în expansiunea lor spre sudvest de către mirajul Romei, — hoardele slave jinduiau după oraşul aurului şi al împăraţilor, Bizanţul. I-au dat şi nume slav: Tarigrad, oraşul ţarilor, pentrucă la stăpânirea lui rivalizau visurile ţarilor din Novgorod şi Moscova cu acele ale ţarilor de la Sofia.

Când Ivan III reuşi să se căsătorească cu o prinţesă bizantină, nepoata lui Constantin Dragages [10]), succesiunea părea asigurată.

Năvala turcă a spulberat nădejdile şi le-a canalizat în altă direcţie: *salvarea ortodoxiei.*

Pretextul era minunat şi a venit la vreme. Europa nu era încă vindecată de febra cruciadelor. Era epoca lozincilor religioase. Catolicismul îşi avea apărătorul în Maiestatea Sa Apostolică şi în papă. Rezultatul asperităţilor dintre patriarhul de la Constantinopol şi cel de la Roma, asperităţi cu dibăcie cultivate de principii bisericii ruseşti, trebuia exploatat. Rusia s'a declarat moştenitoare a Bizanţului şi, în această calitate, protectoarea ortodoxiei. Ei îi revenea dreptul şi obligaţia să-şi întindă aripa ocrotitoare asupra popoarelor ortodoxe mai slabe, înăbuşindu-le.

Nu ne îngăduim disertaţii telogice, dar, ca fenomen social, ortodoxismul rus, bigot, asiatic de bigot, prolix, pervers şi superficial în toată morala lui, ne pare o diformare cinică a dreptei credinţe creştine ortodoxe.

Hajdău îl numeşte *„ţarodoxism"*, pentrucă ţarul întrupează în mistica religioasă rusă încarnaţia terestră a divinităţii, el este *„papa de la Neva"* (expresia e a lui Hajdău), care ţine în mână în loc de cârjă o nagaică.

Ortodoxismul sui generis al masselor ruseşti a dat naştere celor mai variate şi mai numeroase secte. El este un fel de creştinism pentru care de la tătucul ţar şi până la Dumnezeu nu-i aşa de mult, în orice caz mai puţin decât de la mujîk până la tătuc [11]), creştinism ciudat, degenerat, care a putut da naştere

---

[10]) Simptomatic vis de slugă: căsătoria cu fata boerului umilit.

[11]) Într'un basm bielo-rus, un frate şi o soră, năpăstuiţi de soartă, se duc să se plângă lui Dumnezeu. Îl găsesc, dar nu pot sta de vorbă cu El, pentrucă, Dumnezeu, ca un oarecare batiuşca, stă tolănit lângă polobocul cu votcă şi nu-i dispus să acorde audienţă.

unui Rasputin [12]), bestie perversă aproape sanctificată încă din viață în Rusia preacucernică și ortodoxă.

In numele unei astfel de ortodoxii se făcea salvarea Georgienilor, a Românilor, a Grecilor și a neamurilor slave din Balcani de sub jugul mahomedan, sub care bisericile respective naționale și-au putut totuși croi o independență relativă, atunci când dădeau Cesarului ceea ce era a Cesarului.

* * *

Fazele mesianismului rusesc sunt de obiceiu socotite trei: ortodoxism, panslavism, comunism. Compartimentarea e însă foarte aproximativă, căci aceste trei faze se interferează reciproc și sunt bogate în derivate.

Ca piatră de hotar a mesianismului moscovit servește așanumitul *Testament al lui Petru cel Mare*. Istoricii ruși, aproape în unanimitate, i-au contestat autenticitatea. Există totuși argumente foarte plausibile debitate de alți istorici, pentru susținerea tezei contrarii. Presupunând, însă, că testamentul ar fi apocrif, faptul că a fost mai bine de un veac evanghelia rusismului, denotă valoarea lui documentară.

Iată câteva fragmente din acest testament:

„...Dumnezeu cel Mare, care ne-a dat ființa și coroana, care ne-a luminat cu luminile sale și ne-a susținut cu ajutorul său dumnezeesc, mă va ierta pentrucă socot poporul rus chemat să stăpânească în viitor întreaga Europă.

Ne întemeiem această credință pe faptul că națiunile europene au ajuns, în cea mai mare parte, într'o stare de bătrânețe aproape de prăbușire, sau merg cu pași repezi într'acolo: de aici urmează că ele trebue să fie subjugate ușor și neîndoelnic de un popor tânăr și nou, când el va ajunge la culmea puterii și creșterii sale...

...pentru aceia eu las instrucțiunile de mai jos:...

...să se țină națiunea rusă într'o stare necurmată de război, pentru a avea soldatul antrenat și totdeauna gata...

...Rusia să se amestece totdeauna în afacerile și încurcăturile Europei... Să se caute mai ales alianța cu Anglia... Să se înainteze până în Indii... odată ajunși acolo, ne putem lipsi de aurul Angliei...

...două flote puternice, înaintând prin Mediterana și prin Ocean vor inunda de o parte Franța, de alta Germania. Aceste țări odată învinse, restul Europei va trece lesne și fără nici o împotrivire sub jugul Rusiei... etc.".

[12]) Numele lui e altul, dar a fost botezat Rasputin (id est: desfrânatul) și sub acest nume s'a putut ridica în mistica religioasă rusă.

Destoinic urmaș al lui Petru, Alexandru I a făcut din lupta lui împotriva lui Napoleon o cruciadă, iar el se credea în mod foarte serios: *„Ingerul alb"*, chemat să distrugă forțele întunericului.

* * *

In deceniile de efervescență ale începutului trezirii conștiințelor naționale, mesianismul rusesc a luat înfățișarea ad hoc a *panslavismului*. Panslavismul a avut două înfățișări: moscovit (înglobarea tuturor popoarelor slave și neslave în statul rus) și federativ (cucerirea omenirii de către neamurile slave, cu împărțirea sferelor de influență).

O bogată literatură de circumstanță caracterizează panslavismul.

Ciucev, unul din poeții mișcării, a confecționat următoarea *„Geografie rusească"*: *„Moscova, orașul lui Petru și orașul lui Constantin, iată cele trei capitale ale împărăției rusești. Dar unde-i sunt hotarele la miază-noapte și la răsărit, la miază-zi și la apus? Soarta le va arăta în viitor; șapte mări interioare și șapte mari fluvii: de la Nil la Neva, de la Elba în China, de la Volga la Eufrat și de la Gange la Dunăre, — iată împărăția rusească, care va dura de-a lungul veacurilor. Sfântul Duh a hotărît și Daniil a proorocit".*

Alt poet panslav, cehul *Kollar*, merge și mai departe: *„Capul scumpei zeițe Slava, care stă pe un tron de aur, este Rusia; Polonii îi sunt trupul, Cehii brațele, Sârbii picioarele, iar neamurile mai puțin numeroase, Venzii, Lusacienii, Siberienii, îi sunt armele. Europa să cadă în genunchi în fața acestui idol, al cărui cap trece peste nouri și ale cărui picioare cuprind pământul. Această fecioară uriașă ține un picior în Bosfor, iar pe celalt în Marea Adriatică, ea unește într'o singură națiune toate popoarele slave, Sârbii și Rușii, etc. Această națiune locuește un imperiu mai vast decât toate imperiile. Granițele lui se întind de la Athos la Terglon, din Servia la Breslau, din țările cazace la Raguzza, de la Kamciatca până în Japonia. Moravurile, obiceiurile și cântecele poporului slav vor domni pe malurile Elbei și pe malurile Senei. Slavismul iese din matcă și se revarsă ca un potop".*

Slovenul *Martin Zumcović* vede în limba slavă sanscrita viitorului de la Pacific la Atlantic, căci, după credința lui, ea a fost vorbită de Adam, de vechii Troieni, de strămoșii Bascilor, etc.

* * *

Literatura rusă serioasă nu se depărtează prea mult de la acest fel de a vedea lucrurile. Și ea speră în *„regenerarea omenirii, a apusului putred prin Ruși* [13]).

[13]) *Dostoiewski.*

Istoricul *Danilewski* face următoarea afirmație: *„Rușii au datoria să scuture de sclavie intelectuală popoarele slave și vecine".*

Merejkowski preconizează salvarea omenirii prin *„inteligheția"* rusă, despre care *Gorki* spune că e *„cea dintâi din lume".*

Această „inteligheție" nu este decât chintesența spiritualității ruse, pe care iat-o, prezentată de câțiva scriitori ruși.

„Extremele și contrazicerile sufletului rus nu sunt oare zgomotul haosului anarhist primitiv, care ne vine din abisul mileniilor? Porniri în spre ideile rudimentare și uniforme: iată gusturile noastre firești. Frică de înălțime. Frică de profunzime. Frică de cugetări complexe. Căutarea unei simplificări plate și brutale. Și în acelaș timp dușmănie față de unitatea organică și față de silogism. O înspăimântătoare lipsă de curiositate. Acea lene de a gândi, care l-a descurajat atât pe Pușchin. Insfârșit, ca rezultantă a acestei psihologii, nici o legătură cu civilizația, căci civilizația este complexă, iar noi iubim simplitatea, căci civilizația este dragoste de viață, iar noi, — copii ai haosului și ai morții, — suntem incapabili să simțim bucuria de a trăi" [14]).

Pentru a exemplifica simplitatea de gândire rusă, dusă la absurd, reproducem anecdota ce urmează:

Un ofițer a avut ghinionul, la un bal al Curții, să rupă cu pintenii rochia țarinei, soția lui Paul I.

— Să fie exilat la moșie, la robii lui, — a decis țarul mânios.

— N'are robi, n'are moșie, — i s'a răspuns.

După un moment de gândire țarul a decis: — Să i se dea o moșie și trei sute de robi și să fie exilat.

Cel mai rus dintre scriitorii ruși, *Dostoiewski,* își caracterizează în felul următor însușirile sufletești ale neamului:

„Rusul simte totdeauna nevoia să depășească măsura, să ajungă la prăpastie, să se plece pe marginea ei, ca să vadă fundul și adese să se arunce în ea ca un nebun. Este necesitatea negației la omul cel mai credincios, — negația a orice, negația sentimentelor celor mai sfinte, a idealului celui mai inalt, a lucrurilor celor mai divine, a patriei. In ceasurile critice ale vieții sale individuale sau naționale, Rusul se hotărește cu o grabă înspăimântătoare pentru bine sau pentru rău. Sub influența furiei, a alcoolului, a iubirii, a erotismului, a orgoliului, a poftei, el se arată deodată gata să sfărâme totul, să

[14]) *Merejkowski.*

MOȘ ION CIMPOIERUL DIN FRASIN

se lipsească de tot, familie, tradiţii, credinţă. Cel mai bun dintre oameni se transformă astfel în scelerat, nedorind altceva, decât să se renege, să se distrugă într'o bruscă convulsiune".

Dar iată-l pe acest Dostoiewksi, culme a geniului rus, cel dintâi din „inteligheniia" rusă, *„cel mai extraordinar dintre toţi"*, cum îl categoriseşte *Merejkowski*, caracterizat de acelaş Merejkowski: *„Omul subpământean, cu buzele strâmbate ca pentru o permanentă convulsiune de răutate, cu ochii plini de o dragoste nouă, necunoscută încă lumii care crede în Evanghelistul Ioan, o privire grea de epileptic, amestec contradictoriu de reacţionar şi de terorist, jumătate posedat, jumătate sfânt, Feodor Mihailovici Dostoiewski".*

Şi, în aceeaşă ordine de idei, încă puţine citate din *Tceadaiev: „Rusii cresc, dar nu se maturizează niciodată. Ei pot gândi numai în fragmente, fără să-şi însuşească o cugetare continuă şi durabilă. Inteligenţa rusă e construită în aşa fel, că în ea se nasc noţiunile, fără nici o legătură intrinsecă. Aceasta este legea asiatică a cugetării... Noi aparţinem acelor naţiuni care stau în afară de fiinţa omenirii şi care există doar pentru a oferi lumii o dovadă a inutilităţii şi a paradoxului popoarelor excluse din planul de creaţie... Avem în sânge un principiu morbid, care ne face refractari oricărui progres".*

Morbiditatea aceasta iese la suprafaţă în toată creaţiunea intelectuală rusă. Nu-i vom putea tăgădui unui Dostoiewski, unui Tolstoi sau unui Gorki genialitatea, dar geniul lor chiar atunci, când pe teren estetic ar putea fi creator, pe teren spiritual rămâne negativ, destructiv. Ei sfarmă totul pentru a pune în loc infinitul, adică nimic. Lasă în urma lor un gol în care se disolvă viaţa. Şi în arta rusă se cunoaşte influenţa fantomatică a stepei şi a tundrei, care a dat naştere nihilismului [15]), acelei sete de distrugere, căreia *Bakunin* i-a fixat catehismul: *„Noi trebue să distrugem, numai să distrugem, fără să ne gândim la creaţie, creaţia nu ne priveşte".*

„Nicevo" (nimica) este cuvântul pe care ambasadorul francez *Maurice Paléologue* l-a auzit de cele mai multe ori, în anii trăiţi de el în Rusia.

* * *

Insfârşit, cea mai recentă generaţie a Rusilor luptă pentru fericirea oamenilor prin comunism. Un precursor al acestei

---

[15]) *Nihilismul s'a născut la noi, pentrucă noi toţi suntem nihilişti (Dostoiewski).*

„Autonegarea, autocombustiunea, sunt lucruri de neînchipuit, cu neputinţă aiurea, decât în Rusia" (Merejkowski).

generații, Alexandru Herzen, găsește în *„Mirul"* [16]) rus izvorul mântuirii viitoare. Proprietatea în comun, frecventă la primitivii preistorici, s'a păstrat la Slavi până târziu (vezi „zadruga" balcanică), iar la Ruși până în zilele noastre, înlesnind practicarea comunismului. *Cicerin* crede că „mirul" este rezultatul veacurilor de robie. Acest produs al robiei, deci, urma, după Herzen și comuniști, să libereze lumea de robia civilizației. Dar, ce nu fac Rușii de dragul paradoxului!

Politica bolșevică se menține pe aceiaș linie de mesianism. Exemplificările sunt de prisos. Un singur citat din calendarul comunist pe anul 1929: *„U. R. S. S. trebuie să funcționeze drept bază a mișcării mondiale a tuturor popoarelor subjugate și ca vatră a revoluției internaționale. Partidul comunist al U. R. S. S. răspunde pentru mișcarea generală a comunismului mondial".*

* * *

Printr'un mimetism vrednic de cauze mai înalte, lăcomia și imperialismul slav s'a adaptat împrejurărilor, schimbându-și masca de la epocă la epocă. Istoria ne-a învățat că el n'a fost decât socolata în care a fost servită Europei otrava, pretextul sub care s'a ascuns o patologică idee fixă de dominație. Dominație crudă și disolvantă, mai ales pentru etnicitatea neamurilor care au îndurat-o.

Prietenia arătată de Ruși unui popor a fost cea mai mare nenorocire pentru acel popor.

Pe Ucraineni Rusia i-a subjugat ca să-i scape de catolicizare, Polonia a fost împărțită de patru ori ca să nu încapă nesfâșiată pe mâna Germanilor, Finlandezii au fost robiți ca să nu devie Suedezi, iar Georgienii masacrați sistematic pentruca să nu cadă în păcatul de a fi forțați să treacă la religia mahomedană. Ce privește prietenia româno-rusă, ea *„a stricat neamului Românilor mai mult decât dușmăniile tuturor celorlalte neamuri la un loc"*, zice *Edgar Quinet* cu bună dreptate [17]).

* * *

Grație nomadismului moștenit, spiritualitatea rusă a pătruns într'o vreme în viața europeană, făcând vogă. Dostojewski, troica, Volga, balalaica și votca au fost cândva elemente ale unui romantism adesea snob, care a tulburat timp de câteva decenii creerii eseiștilor și croitoreselor noastre. Elemente decorative foarte interesante, dar, care, pentru construcția culturii la temelia căreia stă civilizația greco-romană, sunt distonante ca stil și pot avea pentru noi aceiaș valoare civilizatorie ca și tatuajul australienilor.

Rusul, cu tot sentimentalismul său primar, și poate tocmai

---

[16]) Mirul, proprietate comună indiviză a teritoriului unui sat, netransmisibilă prin moștenire, dată în folosință în părți egale pe termen de un an tuturor membrilor satului a fost cel mai răspândit sistem de cultivare a pământului în provinciile rusești de sâmbure. Din el s'a desvoltat colhozul. Pe la mijlocul secolului trecut pământurile țărănești erau administrate în Rusia după sistemul mirului, în diverse provincii, în proporția următoare: Volga de Jos 98%, Moscova 97%, Urali 95%, stânga Niprului 58,5%, Ruisa albă 55%, Ucraina 15%, Lituania 0,7%. Constatăm că pe măsură ce sângele slav se subțiază, cantitatea de mir devine tot mai mică. Asistăm, deci, la un fenomen caracteristic național.

[17]) Ființa etnică a neamului nostru a fost ajutată în conservarea ei de prezența Turcilor în sud-estul Europei. Fără Turci, cine știe dacă nu am fi fost „salvați" de potopul slav, care ne-a înconjurat din trei părți. Și ca noi, Ungurii și Grecii. Rușii și-au dat seama de ceea ce înseamnă Românii în calea lor spre Constantinopol. Diplomatul moscovit *Fonton* notează în memoriile lui: *„Acest popor,* — Românii, — *are trăsături bine distincte și nu pot să ascund că, privind harta, mă apucă o dosadă, că aceste opt milioane de oameni străini de națiu slavă s'au așezat pe povârnișurile fermecătoare ale Carpaților, formând par'că o săgeată înfiptă între neamurile slave și împiedecându-le unirea".*

Contactul ce l-am avut cu Slavii în tot trecutul nostru a fost una din marile noastre calamități istorice, poate cea mai mare. Ei ne-au subțiat sângele și ne-au alterat într'o oarecare măsură calitățile rasiale primordiale. Ei ne-au întârziat, prin biserica lor, desvoltarea literaturii naționale.

Orice întâlnire a noastră cu ei, în cursul veacurilor, a înscris în viața neamului nostru o nenorocire. Nenorocită a fost gingașa domniță a lui Ștefan cel Mare pe care intrigile pentru tronul țarilor au băgat-o în mormânt, nenorocit Dimitrie Cantemir, care încrezător în cuvântul lui Petru cel Mare, și-a pierdut tronul și familia.

Ne-au cutropit țările de atâtea ori, ca aliați, aducând cu ei foametea, bolile și cele mai crude barbarii. Generalul rus aliat Kamenski a dat foc unui sat întreg românesc, pentrucă scâncetele unui copil i-au stingherit somnul, iar *Kutuzzof* a spus delegației de boeri, cari au venit să se plângă că țara merge la peire de atâta asuprire: *„Am să vă las doar ochii, ca să aveți de unde lăcrăma".*

Aliați, ne-au răsluit teritoriile, ne-au furat până și armamentul trimis de ceilalți aliați, și-au bătut joc de noi în toate chipurile și ne-au trădat la orice prilej.

din pricina acestuia, nu-şi va însuşi niciodată felul de a simţi şi a gândi al europeanului [18]).

„Ruşii fac parte dintre neamurile cari par să nu trăiască decât pentru a da omenirii învăţăminte groaznice. De bună seamă aceste învăţăminte nu vor fi uitate. Dar cine ar putea prevedea încercările rezervate Rusiei, înainte ca ea să-şi reia cursul normal al destinului şi locul ei în sânul omenirii?" [19]).

„In apariţia unor popoare există ceva în faţa căruia gânditorul rămâne mut, ceva ce-l face neliniştit, ca şi cum ar simţi o mină subterană, o putere nouă, un uruit înăbuşit, care ameninţă să spargă coaja şi să se reverse; — pare că s'ar auzi din depărtări necunoscute paşii unui uriaş care se apropie" [20]).

Herzen s'a gândit, fără îndoială, la Ruşi, când a scris rândurile de mai sus. Europa şi-a luat, însă, măsuri preventive ca acest „uruit subteran" să fie la vreme înăbuşit.

Şi el va trebui înăbuşit până în cele mai mici manifestări ale lui, pentrucă între spiritualitatea rusă şi spiritualitatea europeană nu poate fi niciodată apropiere.

Amândouă sunt mari, grandioase, dar se situează la poli opuşi.

Felul de a gândi al Europeanului construeşte sistematic şi se înalţă ca un munte spre cerul logicei şi a limpezimii, unde-l bat şi furtunile, dar şi razele soarelui.

Rusul gândeşte şi simte subteran, săpând prăpăstii, care pot fi foarte profunde, pot ascunde uneori comori în ele, dar rămân prăpăstii.

Când este bătut de furtună, muntele nu poate fi mântuit de prăpastie, el nu se poate, decât, cel mult, prăbuşi în prăpastie. Dar îşi poate construi şi diguri şi apoi prăpastiile pot fi câteodată umplute cu ceea ce se cuvine a fi aruncat în prăpastie şi după aceia acoperite.

Poate că acesta va fi destinul poporului rus, după Evrei, al doilea mare popor ratat.

DRAGOŞ VITENCU

---

[18]) *„Il faut écorcher un Moscovite, pour lui donner du sentiment" (Montesquieu în „L'ésprit des lois").*

„Plût au ciel, que les Russes fussent encore barbares et que la vérité permit de les appeller ainsi. Ce n'est pas leur barbarie qui m'épouvante, mais leur civilisation" (Pradt: „Parallèle de la puissance anglaise et ruse").

[19]) *E. Tceadaiev.*

[20]) *A. Herzen.*

DRUMUL OŞTENILOR

Tăcute seri se adună
din margini de promoroacă —
oştenii trec prin amurguri,
mitralierele toacă.

Şi-i arşiţă — şi-i tot noapte,
iar paşii-i duc spre victorii, —
înaltă-i steaua, înaltă,
şi n'o întâmpină zorii.

Cresc din inimi şi dor
istorii drepte ca brazii —
mai dârzi, mai aprigi ca vântul
se-avântă, peste invazii.

Şi sparg hotare duşmane
zidind destin românesc —
cresc noui tipare de viaţă,
şi sate, altele, cresc.

Din ţărnă urcă, mai albă,
lumina stinselor trupuri —
sărută calmele mirişti —
adorm oştenii în grupuri.

Ninsoarea stelei închide
sub viscol palida rugă, —
lăptoase ceţuri de brumă
otrava-şi lasă'n lăptugă.

Trufaşe stânci se dărâmă,
duşmanii nu mai au parte,
cu piepturi de-amurguri,
oştenii trec mai departe.

Tăcute seri se adună
din margini de promoroacă
oştenii râd prin amurguri,
mitralierele toacă.

GEORGE DRUMUR

BALAURUL

Căzut-a brumă? Căzut-au zăpezi?
Ce pâclă zace pe line livezi?

Dela Costâna la Pătrăuți
rămas-a vita și oamenii muți.

Din Măriței până'n Mitoc
pădurile-s arse de vânturi și foc.

Nu-i brumă, nu e grindină rea, —
Căzu balaur din cer ca o stea.

Pe sforul Sucevii solzii lui vii
ca un vifor mână la vale mii,

ca un vifor se duc, ca oglinda sclipesc, —
luncile'n alba lumină pălesc.

Hei, mari sunt, Doamne, aceste minuni, —
oamenii doară nu mai sunt buni.

Așa un semn, din seninuri venit,
numa'n poveste s'a pomenit.

I-am dat cu tâlcul târcoale și ghes,
dar ca stihia-i de neînțeles.

Am ispitit, am ghicit, întrebat,
știricit-am din sat în sat,

trimis-am, peste hotare și văi,
să ni-l deslege, bărbați și flăcăi,

dar până azi s'au întors prea puțini, —
îl bănuesc poate copiii mezini.

TRAIAN CHELARIU

SCRISOARE PE FRONT

(Lui Dragoș Vicol)

Pentru tine, prietene, mă închin,
pentru tinerețea ta, sub plumbi, departe,
pentru versul și sufletul tău senin,
ce nu le vor cuprinde nici-o carte...

Pe aici au rămas doar buruiene
iar toamna toate rănile și-a deschis;
stelele și ele nu mai sunt bucovinene
și inimile fug cu cerbii de fiecare vis...

Fagii uită, ca și oamenii, la fel.
Ingeri au sburat din orice mânăstire.
Pentru Domnițe iubirea e doar un inel
și nu mai au azi timp de amintire...

Ceața ne-ajuns în inimă, pe ochi, pe mână.
Obrajii ne sunt albi și din același fum.
Când nopțile se strâng adânc în fântână,
ne așteptăm zădarnic la margine de drum...

Prietene, pentru tine mă tem de Dumnezeu
și mă rog să vii voinic din baladă.
Eu îți pun pe scut sufletul meu, —
de n'ai să te'ntorci, cu tine să cadă...

NECULAI TĂUTU

NU TIMPUL TRECE

Nu timpul trece, timpul este veșnic
Ci viața noastră arde'n el ca'n sfeșnic.

Nu'n lume, ci'n pustiul din suflet rătăcim,
Nu anii mor în noi, ci noi încet murim.

Când frunza pleoapelor ni se usucă
Nu moartea ne zugrumă, ci propria nălucă.

EMIL ZEGREANU

Disperații

Dascălul Andrii Tudosan abia auzi scârțâitul portiței dela grădină. Ridică fruntea dintre gânduri și privi către femeia care intra în ogradă.

— Bună vremea, moș Andrii!, — rosti aceea cu jumătate de glas.

— Bună să deie Domnul! Ce veste mi-aduci de dimineață, Marină?...

Lăsând capul în jos, femeea îngână abia stăpânindu-și lacrimile:

— Nu-i bine, moș Andrii! De câteva zile mușcă din oameni desnădejdea... Ieri dimineață l-o găsit pe Procopie Geană spânzurat de-un copac în ogorul lui Toader a Catrinei... Aseară Nicolae Ciolac și-o dat drumul sângelui, la gât... Când l-o oblicit, se sbătea în țărnă... L-au întors, l-au oblojit... Degeaba!... Cum o încetat să se svârcolească, așâș o deschis ochii mari spre cer, și nu i-o mai închis... L-am văzut și eu... Parcă era viu... S'o schimbat doar mai pe urmă, când i-o năpădit furnicile pe față...

Mohorîndu-se tot mai mult, ca și când ar fi trecut un nour peste chipu-i blajin de adineaori, Andrii întrebă după un răstimp de tăcere:

— Dar ceilalți? Megieșii Iordache, Grigore Florean, Calangiu, Podeț... Da Spiridon, fecioru-meu!... Îs pe acolo?...

— Nu i-am întâlnit de un timp... Ba, pe Ilie Podeț parcă l-am zărit în porumbiștea din deal... De Spiridon n'am auzit de mult... Poate să fie ascunși bine pe undeva, ori poate au pornit peste graniță... Badea Spiridon se pregătea demult să pornească. Spunea că-i sătul de atâta umblat fugar prin țarini... Grigore Florean cică era mai mai să moară alaltăieri, de inimă rea, de năvala sângelui, Dumnezeu știe... Soarele dogora de nu era chip să te arăți din ascunzătoare. Nicăiri un strop de apă... Înădușeau în porumbiște oamenii și prin săcări, ca în cuptor... Până a dat ploaia ceea mare de ieri după amiază, de s'o mai răcorit... Dar noaptea a fost rece și pământul ud i-o umplut pe unii de friguri...

Andrii tăcu îndelung.

Adevărat, i-a spus Spiridon la plecare, că nu va rămâne mult timp fugar prin câmp... Că într'o noapte va trece apa... Dar, va fi trecut oare, într'adevăr?... Cine să-i știe de urmă? Și dacă n'a trecut... Dacă zace și el undeva cu fața în lut, ori atârnă într'un copac!...

„Mușcă din oameni desnădejdea"!...

De câteva zile n'a mai fost la troiță... Și-a spus molitvele înaintea icoanei din cămară, ori la cornul casei, cu fața către biserică...

Totuși, îi lipsea ceva. Îl apăsa parcă o presimțire ciudată. Îl durea durerea obștească pe care o simțea plutind în văzduh, pe care o auzea oftând în sbuciumul frunzei, în suspinul înăbușit al pământului, pe care inima lui o cunoștea bine...

Copleșit de atât amar de pătimire a norodului, gândul de-a merge sau de-a nu merge în câmp i se învolbură acum mai tare, otărându-se.

Hotărîrea creștea ca o poruncă. Va merge la troiță, ca să-i adune pe toți obijduiții și să se roage împreună cu ei... Să-i ardă sufletul de jalea celor mulți. Să se bucure văzându-i iarăș la un loc, cum îi vedea mai înainte la sfaturi și în biserică... De mult n'a mai avut bucuria să se vadă înconjurat de ai săi... Baba l-a lăsat văduv astă vară, când au venit păgânii... Un fecior i-a murit în război, unul rătăcește undeva prin câmp... Nepoții i-au fugit peste graniță...

Cale de o jumătate de ceas de acasă, troița veche de steiar abia își mai poate spune povestea, prin șterse le crestături cirilice cu cari au înflorit-o mâni de meșter credincios. De atunci îs ani... Stăpânul ogoarelor care a așezat-o acolo, îi de mult numai amintire. An de an, în ziua de sfântul Ilie, se aduna în fața troiței sobor de prapori, mulțime de norod... Acolo a rostit, slujind cu atâția preoți, an de an, cele mai frumoase molitve pentru belșugul țarinelor, pentru ploaie la vreme de secetă, pentru apărarea de grindină și potop, la vreme de cumpănă mare... Acolo s'au pomenit și altă dată, când năvăleau străinii, ctitorii lăcașurilor sfinte și binefăcătorii celor necăjiți... Acolo îi pomenea și el în rugăciunile sale, pe moșii și strămoșii săi și pe tatăl său, care, pe patul morții i-a spus: „Nu uita de Dumnezău... Fără binecuvântarea lui, zădarnic vâri plugu'n pământ"!

De-acum înainte, atâta mângâiere, căci de biserică nu-i chip să te apropii, așa-i de păzită... Acolo îi este locul, la troiță, în mijlocul celor desnădăjduiți!...

Parcă o vede aievea: înaltă ca de două staturi de om, troița stă aplecată puțin sub greutatea vremii. Acoperișul de șindilă înoit nu demult, îi îmbrobodă crestetul ca o maramă. În cele patru părți ale tăpșanului pe care este plântată, străjuesc de-aproape câțiva cireși, meri și vișini. Cununile lor bogate unindu-se la vârfuri, fac de-asupra ei o boltă înaltă de verdeață, în care pâlpâie lumina florilor și a roadelor...

— Știi ce, nepoată Marină, — făcu, drept răspuns, bătrânul dascăl către femeia care îi aduse veștile. — Du-te cu băgare de seamă prin sat și spune celor cu frica de Dumnezău să vie în câmp la cruce... Să aducă fieșt care câte o lumânare curată cu dânsul. Mai mult nimic... Haide, du-te fuga, că soarele iacă dă spre amiază... Eu v'aștept pe toți la cruce!...

Femeea dispăru pe cărarea din grădină.

Bătrânul închise ușa, își roti privirile în jurul casei, apoi porni încet și el, prin livezi, de-a-lungul haturilor.

Marina era bucuroasă că poate să facă și ea ceva pentru nefericiții rămași în sat... Coborî în uliță, cu inima strânsă de apăsarea pustiului.

Altă dată când trecea pe drum, abia prididea cu binețele într'o parte și'n alta. Acuma nu vedea țipenie de om...

Poate să mai fie oameni prin casele aiestea, dar Marina parcă nu le vede decât pe cele pustii, din cari au fost scoși gospodarii cu de-asila, ori au fugit ca să scape de urgie. Iată colo căsuța curată cât un ghioc a lui Pintilie Calangea... Mai încolo, casa arătoasă, cu cerdac, a cumătrii Veronica... Mai la vale, gospodăria lui Alexandru Voronca... Cine știe pe unde or fi bieții... Ogrăzile îs părăsite, buruienile și urzicile au crescut până la uși și la ferești, pe cari nimeni nu le mai deschile către soare...

Ici colo, triste semne de viață, sau de moarte... Un scâncet de copil, răgetul sugrumat al unei vite, hămăitul sec al unui câne...

Nicăiri o față de om! Și soarele îi tot mai sus. Altă dată furnicau pe vremea asta prășitorii prin livezi, femeile abia dovedeau cu treburile pe lângă casă, copilandrii sburdau cu vitele la păscătoare...

Dar, poate îi mai bine așa. Lispa trecătorilor îi era de folos... N'ar avea poftă de loc s'o oprească acuma te miri cine și s'o discoase: „De unde vii?... Incotro te duci?... Ce-ai mai auzit?"

Abia îi trecură, însă, acestea prin minte, când iată că-i iese în cale Varvara lui Simion Dănciuc. Cum o zări, i se muiară genunchii, parcă l-ar fi văzut pe necuratul. Își ascunse fața trăgând basmaua peste gură și grăbi pașii... Totuși nu reuși să scape. Auzi din urmă strigând:

— Hei, duniata ești, Marino hăi? Ian stăi o țără, bre, să-ți spun ceva!...

Nu mai avu încotro. Se opri și-și duse repede mâna la gură, ținând basmaua strâns pe falcă... Așa, ca să aibă despre ce vorbi.

Varvara se apropie hlizându-se, cu o prietenie prefăcută.

„Iscoada dracului!" se gândi Marina.

— Ce mai faci, vecină hă? — începu aceea apropiindu-se de tot. — Pe unde ai fost deatâta timp? Nu te-am văzut de vreo trii stămâni. Ce-ai pățit, că te ții de dinți?

Marina nu s'a așteptat să dea ochii tocmai cu femeea asta iscoditoare. Luă bine seama... Ast era nevasta lui Simion Dănciuc, cânele credincios al sovieților... Degeaba se prefăceau... Îi cunoștea lumea după vorbă, după umblat...

Deaceea cumpâni bine întrebările cari o siredeliră până la inimă

Răspunse ca o bolnavă:

— Tare mă doare o măse. Am fost la soră-mea în Mahala... M'o tot rugat mai demult să-i ajut la tors niște câlți pentru țoluri...

— Și ce să mai aude prin Mahala? — stărui Varvara cu glas mieros.

— Da, ce să s'audă? Nu s'aude nimic...

—Cum să'nvoesc Mahalenii cu nacealnicu lor? — înfipse acea din nou ghimpele iscoadei.

Marina își simți tâmplele svâcnind puternic. Se stăpâni totuș, vorbind tot liniștită:

— Dapăi, cum să se împace? Bine...

— Și ați gătit de tors?

— Ba mai este, dar am lăsat-o să-i mai toarcă altele, că eu n'am timp... Mi-o stat destul casa pustie...

— Da, da... Bine spui... Săraca de duniata... N'ai avut parte de noroc. De când ți-o fugit bărbatu... Rău ai făcut că l-ai lăsat să se ducă... Iaca eu pe Simion al meu nu l-am lăsat! Și văd că nu ne-o făcut nimeni, nimică... Un' să mergi? Ce, parcă aici îi rău? Parcă aiștea mânâncă oameni? Să fi rămas și Lisandru al 'niatale, cânta și astăzi la strană cu moș Andrii... Că doar nu l-o oprit nimeni... Știi, am auzit că ne-a trimete stăpânirea alt popă.. Om avea slujbă la biserică, iar, ca mai nainte...

Marina ascultă atentă până ce-i aminti de Lisandru. De-aici încolo, nu mai auzea nici un cuvânt. In minte i se aprinse ca un foc năpraznic începutul tuturor necazurilor... Năvala străinilor, fuga oamenilor, fuga lui Lisandru, rugămintea ce i-o făcuse să vie și ea cât de curând... Oh, cum dorea să pornească, să-l caute, să fie iarăși la un loc, nedespărțiți, cum au fost în cei trei ani de când s'au cununat... Ar fi pornit de mult pe urma lui, dar cum? Pe unde? De asta era fugară prin câmp... Poate într'o bună zi... Mai sânt atâtea pe-acolo... Femei tinere ca și dânsa... Incaltea ea îi singură... Dar altele sunt cu copii mici...

Acuma și cei rămași pe acasă trebuiau să vie la troiță. Mergea să-i cheme pe toți... Să se vadă părinții cu feciorii, bunici cu nepoți, frați cu frați... Nu s'au văzut de atâta timp... Se vor îmbrățișa toți, se vor ruga și vor plânge la olaltă de bucurie și de jale... Poate că-i cea din urmă rugăciune împreună... Dacă ar fi și Lisandru aici... El știe toată rânduiala bisericii. Ar face cu dascălul Andrii, o slujbă înaintea troiței, ca odinioară înaintea altarului...

La gândul acesta, fața i se lumină întocmai ca și copiilor când zâmbesc în vis:

— Cum, slujbă? La biserică?

Dar tristețea îi reveni numaidecât:

— Nu se poate, că doară părintele Ilarie...

— E, popa Ilarie Carpăn!... Cum și-o așternut așă doarme!... Parcă o murit mama popilor? După cum ți-am mai spus, are să ne vie altu, din Moscova! Da, popă, nu glumă!...

— Dela Moscova?, întrebă Marina cu ochii mari de nedumerire.

— Da, da, dela Moscova!... Cum, crezi că pe acolo nu trăesc oameni? Păcat de gospodarii noștri că s'au luat după minciunile unor proști și îmblă fugari cine știe pe unde... Mai bine s'ar întoarce frumos pe la casele lor, ca niște creștini de treabă...

Fiecare cuvânt al Varvarei Danciuc îi strângea inima tot mai tare în cleștele silei și al desgustului. Abia se stăpâni, ca s'o asculte cu răbdare. Ii era teamă să nu isbucnească cu vreun cuvânt de împotrivire. Se făcea numai că ascultă, căci sufletul i se sbuciuma pe întinderea necuprinsă a gândurilor.

Deodată, ridică privirile și și-le ațintì în ochii femeii lui Dăncuc:

— Rămâi sănătoasă, lele Varvară... N'am timp... Trebue să mă duc, că am de lucru!...

Se răsuci într'un picior și se îndreptă cu pași repezi în ulicioară.

Varvara lui Dănciuc o petrecu, cu ochii, până ce aceea se pierdu în umbra împletită a sălciilor. Apoi, satisfăcută, luă drumul întors. Avea ce da de lucru lui Simion al ei.

Marina așteptă un timp acasă. „De-o fi să vină cineva dintre iscoditori, să mă găsească într'adevăr la treabă", — se gândi ea.

Deschise ferestile, scoase afară câteva toale să se sorească... Scutură praful din blidar, de pe canaturi și din grinzi...

Dar nu mai avea răbdare să continue cu prefăcătoria asta... Pierdea vremea zădarnic!... Lăsă deci lucrul la jumătate și dădu fuga pela casele tupilate prin grădini.

Oamenii o primiră ca pe o vestitoare a mântuirii lor.

Se înălțară piepturi, se descrețiră frunți, se înviorară inimile. Un freamăt de viață nouă îi cuprinse pe toți.

— Eu mă duc să-i dau știre lui Moș Andrii că veniți, — le spuse Marina încheindu-și vizita. — Porniți pe rând, pe drumuri dosite, ca să nu dați de bănuială.

Şi plecă.

Până să coboare soarele, oamenii se pregătira ca de sărbătoare.

— Cine ştie ce se poate întâmpla... Incaltea să murim îmbrăcaţi cum se cade! — spunea unul.

— Ei, nu mai meni a rău!, îl domolea un altul.

— Cum o vrea Cel de sus, — ofta un al treilea.

— Trebue să se-aleagă un capăt! — îşi spunea părerea iarăşi altul.

Cu cât se apropia clipa plecării, cu atât înfrigurarea le cuprindea inimile, pe cari mulţi căutau să şi le domolească cu cuvinte de îmbărbătare.

La cele dintâi semne ale amurgului, unul câte unul, sătenii porniră în lungi şiruri tăinuite prin desişul holdelor, spre troiţă.

Câmpiile se legănau uşor în boarea vântului de seară. Fosnetul porumbului le ascundea chipurile, susurul spicelor în coacere le ocrotea paşii, le tăinuia suspinele...

Pâlcuri, pâlcuri, care cu un mănunchiu de lumânări, care un copil în braţe, care cu o tolincă, puţinii oameni câţi au mai fost rămas, lăsară satul în urmă, aproape deşert. Nu mai erau într'ânsul decât vreo câţiva bătrâni şi bolnavi, ori femei cu copii prea mici. In colo, bolşevicii şi slugile lor...

— Tare i-aş da foc acuma satului istuia!, murmură Nicolae Condrea scrâşnind din dinţi.

Cu cât înaintau, cu atât seara se ţesea ca o pânză din ce în ce mai albastră pe întinderea câmpurilor.

Dela un timp, numai ochiul ager mai putea deosebi spre apus, ca o movilă ieşind din sămănături, grupul arborilor între cari sta ascunsă troiţa.

Il găsiră pe dascălul Andrii Tudosan îngenuchiat, cu faţa luminată palid de o fărîmă de lumină, ascunsă sub un hârb de lut. Imprejurul lui, vreo douăzeci—treizeci de fugari, adunaţi de prin ogoare.

La un loc cu cei veniţi acuma din sat să fi fost o mână de norod, ca la vreo sută, bărbaţi, femei şi copii.

Bătrânul dascăl îi întâmpină cu ochii lucitori de bucurie. Îi privi pe toţi dearândul, mult, întreţinându-se cu fiecare din privire ca'ntr'o caldă îmbrăţişare de frate ori de părinte.

Şi nu-i vedea acolo numai pe cei de faţă cu trupurile, ci alături de ei i se înfăţişau acuma şi acei ce lipseau de mult din sat. Simţea din ce în ce mai aievea cum îl înconjoară duhurile celor ucişi pentru credinţă, alături de sufletele tuturor celor ce vieţuiau încă în prigoană amară, fie acasă, fie în prinsoarea vrăjmaşilor...

Schimbă câteva cuvinte cu unul şi cu altul, apoi atât el cât şi mulţimea înghesuită sub bolta de frunzari îngenunchiară înaintea troiţei.

Se făcu tăcere adâncă, în timp ce gândurile, ca o tămâe, pluteau curate spre înălţimi.

Freamătul rugăciunii obşteşti se înalţa duios. Capetele oamenilor îngenunchiaţi se poleiau cu lumină aurie, ca în soboarele sfinţilor zugrăviţi în vechile icoane.

— „Doamne, nu ne lăsa! — Iisuse, îndură-te de noi! Tătucule din cer!".

Fel de fel de rugăminţi se auzeau, şoptite, printre oftaturi.

Ascuns după trunchiul unui arbore, de care se apropiase nevăzut de nimeni, Simion Dănciuc asculta cu atenţie. Cercetă cu ochii toată adunarea asta de oameni, între cari pe unii abia îi recunoştea... Trăise cu dânşii atâta vreme... Ogorul lui se mărginea cu ogoarele lor... Cu toate acestea, acuma îi păreau alţi oameni. Trupurile slăbite, feţele supte, ochii căzuţi în fundul capului... Păreau o adunare de umbre ale nopţii... Unii îndoiţi dela genunchi, cu mânile împreunate pe piept, cu faţa rugătoare spre troiţă, alţii aplecându-se şi ridicându-se în adânci metanii... Femei plângeau şi sărutau crucea, copii scânceau de somn ori de foame...

Privirile i se opriră la fiecare, pe măsură ce ochii i se deprindeau cu jocul de lumini şi umbre.

Acolo-i Ilie Podeţ şi Vasile Nichita, ai căror feciori au fost băgaţi în temniţă pentru că n'au vrut să are în zi de Paşti... Lângă dânşii îs Pintilii Calangea, Iordache Grâu şi Grigore Florean, ai căror băeţi au fugit în România... Mai încoace. Alecu

Turtureanu și Dumitru Pivin, și dânșii cu feciorii fugiți... Dincolo Lazar Ispas, Nicolai Zăbavă, Ștefan Doruș, Cozma Lupan... Trei fete și cinci feciori le-au fost uciși la Prut, când încercau să treacă...

Femeile, își au și ele fiecare jalea ei. Uneia i-au omorît bărbatul, pe-al alteia l-au ridicat în miez de noapte, al celeilalte nu s'a mai întors dela *„encavede"*, unde l-au chemat într'o dimineață...

Toți aveau de plâns pe cineva de-al lor, toți se sbăteau în desnădejde, jeluindu-se cerului în litanii amare...

Amintindu-și pentru ce venise acolo, pe Simion Dănciuc îl cuprinse rușinea și desgustul de sine însuși. Imaginea acestor victime ale desnădejdii îl cutremura. Câtă suferință le-a pricinuit el!... Oamenii aveau încredere într'ânsul... Îi fugiseră și lui doi băeți de școală, odată cu băeții lor... Se jăluiau, nefericiții, de față cu dânsul, își descărcau amarul în ocări și suduiri pe seama sovieților... Își mărturiseau necazurile și-și destăinuiau toate planurile, fără a se feri de dânsul...

Iar el, i-a vândut tâlhărește, pentru ruble, pentru rachiu...

Ani de-a-rândul și-a păzit credința în care a crescut... Acuma însă... Își dă seama de mult că nu mai e stăpân pe sine... Nu mai are voința lui de odinioară... Altă voință îl conduce: Varvara!...

Nu era nevastă-sa femee bisericoasă. Dar de când au venit rușii, și mai ales de câteva luni de când îi place un milițian, îi mai ceva ca bolșevicii!... La început s'a revoltat... A ocărît-o, a rugat-o să ieie sama ce face.. Varvara însă l-a molcomit cu un șip de votcă, cu ruble noi, cu mahorcă, dar mai ales cu amenințarea că de nu-i dă pace, duba!...

Oh, blestemate să fie clipele acelea de slăbiciune! Atunci l-a iscodit muierea! Atunci au căzut în năpaste grea și'n asuprire atâtea suflete fără vină! El, da el, el i-a nenorocit pe toți, pe toți...

„Și acuma, iată-mă's din nou!"... zise cu voce nestăpânită deajuns, încât se auzi pe sine. „Iată-mă's din nou, și aici, pe urmele voastre!... Să vă pândesc, să vă denunț la po-

runca milițienilor Varvarei. Pe voi, vecinii, prietenii, frații mei de-un neam și de-o credință!... Nu, nu mai pot!... Destul atâta mișelie!" i se auzi glasul din ce în ce mai tare.

Oamenii încremeniră. Femeile țipară, înspăimântate. Se ridicară toți, neștiind încotro s'o apuce.

Sub biciul conștiinței, Simion sbucni din umbră și se prosternu înaintea mulțimii, strgând:

— Oameni buni, iertați-mă!... Să nu vă mai fie frică de mine... Nu vreau să vă înșel... Împrăștiați-vă repede... Indată vin încoace bolșevicii!...

Luminița care mai pâlpâia lângă troiță, se stinse și ea înghițită de întuneric.

Se produse învălmășeală mare. Copiii treziți plângeau... Oftau moșnegi, femeile se văicăreau...

Într'o clipă se risipiră toți, care încotro, prin sămănături, tupilându-se una cu pământul.

Dascălul Andrii rămase încă de vorbă cu Dănciuc, ca să-i ceară lămuriri.

— Am fost trimis să vă pândesc ce faceți... Să vă dau pe mâna lor... V'o văzut Varvara când vă adunați în câmp... Mi-o spus că dacă nu vă denunț eu, să duce ea să vă denunțe!...

Incă nu știa ce să creadă, totuși bătrânul dascăl îi dădu mâna cu recunoștință.

Se gândea: dacă *aceia* vin într'adevăr, unde să se ascundă oamenii?... Îi era frică, nu cumva să fie descoperiți prin holde...

Dar gândul îi stăruia mai cu seamă asupra unui lucru: Troița! Ce se va întâmpla cu troița?... Ea nu trebue să cadă în mânile păgânilor!...

— Lăsați-o așa cum stă, — își dete părerea Simion. — Poate că nu se vor atinge de dânsa... Feriți mai întâi oamenii... La troiță oi veghea eu...

Apoi, cu multă stăruință în glasul jumătate șoptit:

— Eu mă duc să iscodesc pe ici, pe colo... De-o fi să întâlnesc patrula, nu știu nimic, n'am văzut nimic... Ai înțeles? Noapte bună!

— Deie Domnul!...

„Tu de veghe lângă...? De când asta?"...

Andrii își făcu semnul crucii și păși către desimea sămănăturilor, încet, încât auzea pașii lui Dănciuc depărtându-se.

Apoi liniștea se făcu, iar, una cu noaptea.

Într'un târziu, pe poteca dintre ogoare, care leagă drumul satului cu cel de țarină, urcau cinci călăreți, înarmați.

Se opriau din loc în loc și ascultau un timp. Apoi, părându-li-se că aud ceva, o luară spre grupul de arbori.

Ajunși acolo, puseră mâinile pe pistoale și lanterne. Cercetară în bătaia luminii jur-împrejur, spre ogoare, printre pomi... Nimic deosebit afară de o cruce („Ah! și aici cruce!... Unde te întorci, numai cruci!"...).

Apoi dârele de lumină se opriră între crengile unui cireș și stătură acolo ca niște săbii mari de judecată, de-asupra tovarășului Simion Danciuc, care atârna urît, cu gura căscată, parcă ar fi strigat ceva.

GEORGE ANTONESCU

TRANDAFIRI PE MASA

Aș vrea să'ncercuesc cu-a mea tristețe
a voastră infinită frumusețe,
ce se revarsă toată din pahar,
cu străluciri de flacără și jar,
ca să lăsați câte-o petală — o șoaptă —
de frumusețe fragedă și coaptă
peste tristețea mea ușor,
să tremure de-un nou fior...

Aș vrea să vă'nvelească-al meu cuvânt,
ca un imaterial și cald veșmânt,
c'apoi întreg poemul de hârtie,
o apă adâncă, limpede să fie,
în care din înalturi s'ar răstrânge
un cer cu nori de aur și de sânge.

Îmi spun: cuvântul trebue, cu-amar,
să se înalțe până la pahar
și printre voi să fluture o clipă
și-apoi pe luminata lui aripă,
să cadă înapoi trudit,
de a fi îndrăznit să zboare pân' la mit.

Tu, cel din dreapta, lin înspre fereastră
te lași, te-apleacă-o nostalgie albastră.
Te-ai vrea pe o tulpină'n depărtări,
sub o amiază calmă, aurie
și-ai vrea să vezi spre tine o mână'ntinsă
de-o inimă de dragoste aprinsă;
te-ai vrea chiar rupt de degetele fine
și între sânii tari să te anine
și nu s'ajungi pe-o masă cu țigări,
cu cărți, caete, ziare, călimări,
cum ai ajuns, — cuprins de agonie.
Te-ai vrea pe o tulpină'n depărtări
sub o amiază calmă, aurie.
Deaceea roșul tău e atât de tare,
că pari ușor cuprins de'ntunecare...

Regret că te-am adus în casă
și stai acum cu alții în pahar
pe această blestemată masă,
dar ca și tine sunt iubiri și amar
se sfâșie continuu și'n zadar.

Tu, cel din stânga, galben chip de ceară
cu verde guleraș, rotund, de foi, —
suavă și minusculă fecioară,
pe mijlocu-ți subțire te îndoi,
ca să cetești în fața ta o carte,
ce e deschisă acolo la'ntâmplare, —
e scrisă cartea de o frunte mare,
cu nostalgii de dragoste și moarte. —

Cum te silești, plecându-te mai mult,
ca să'nțelegi al versului tumult,
tu-ți scuturi pe ale cărții rânduri
mireasma — ale tale gânduri —
că'ntreaga carte cu foi luminoase,
ca tine acuma de intens miroase...

Tu, cel din fața mea, zâmbești, zâmbești,
la mâna-mi care scrie drept privești
și-arunci din inima-ți ascunsă noi
nuanțe felurite în șuvoi,
ce nu încap în versuri limitate,
oricât ar fi de inspirate.
Pot spune atât și eu mai clar,
privindu-te cum cazi peste pahar:
peste obiectele din jur, ursuze,
surâzi cu rumenele-ți buze,
cu ele-mi sufli un parfum de vis
pe tot ce simt și nu pot pune'n scris.
Cât m'aș aprinde'n spirit, n'aș găsi
expresia fierbinte și subtilă,
ca să te strâng într'nsa bine și
să te imprim pe această albă filă.

Cu cât mă chinuesc aici să scriu
tot ce-i frumos în voi și să nu fiu
silit și sterp, cu atâta mai frumoasă
voi vă desfaceți vraja peste masă.

Iertați-mă, bogate flori,
c'am încercat să trec de multe ori
peste ale voastre frunți de înger, pure
cu ritmurile-mi seci și dure...

TEODOR PLOP

Panait Ist

Împlinirea celor șapte ani dela trecerea pământească a lui Panait Istrati l-a readus, câteva săptămâni în urmă, în moment cinstitor. Scrisul i-a primit familiar această întâlnire, cu atât mai mult cu cât moartea îi fusese un ultim acord patetic și greul i-l trăisem nefățarnic atâția.

Lângă aducerea-aminte, omul cu atâte existențe ciudate, umil și biruitor, renegat în pământul nașterei sau luminos purtat pe scutul recomandărilor, flămând deaiurea și prin extraordinar tradus în nu mai puțin de douăzeci și șase limbi, dar neajutorat cu scrisul pentru doctoriile suferinței, internaționalist sau „de dreapta", când vagabond, când țintuit în focul plămânilor, ateu și deist — prilejul acestei împliniri mortuare a adunat stăruitor, pentru întâia oară, și gândul de restituire românească, de *reabilitare*.

Un popas este necesar. Și umbra acestei odihne s'o dăm rațiunei neamului.

Intrebarea care oprește nu poate fi decât aceea dacă scrisul lui exemplifică prin fabulație, căci se insistă asupra compozitorului epic, și prin cursivitatea spiritului, originalitate sau specific autohton.

Prin tot ce a scris, Panait Istrati este un *următor:* construcțiile care i-au adus glorie nu sunt străine de romanțurile haiducești ajunse la noi populare, dar ca esență numai adaptate, cu eroi ai simpatiei țărănești, după italiana sau franceza literatură a aventurilor. Cât privește stilul trăirilor ce-i întreține proza, experiența, admițând zic și observația d-lui Perpessicius, că el este „dintre toți ceilalți scriitori ai noștri, acela care aduce cele mai multe probleme, cei mai mulți eroi și cea mai puternică individualitate" — s'o spunem cinstit, caracterizează însăși scursura altoirilor nenorocite cu Levantul, degregări repulsive sub hotarul național, nu sunt ale noastre. Scriitorul sintetiza chinul bastardului și nostalgia venetică moștenită tainic, împrumutată din soborul haimanalelor și a speculanților de pe cheiul Brăilei. Un dar al povesirei confesionale le arată altora frumusețî, „frumusețî" însă în care nu ne recunoaștem.

Tradus românește, limba scrierilor sale (cu câtă deosebire de redactarea franceză dintâi!) nu înscrie nici o estemă de artă, nimic spre a vădi măcar meșteșugul cuvintelor în cerințele formale.

Vagabondajul istratian este al insului fără țară și fără Dumnezeu, cum s'a dovedit a fi omul până la pragul agoniei, când teama stelelor neprielnice, spre care conștiința vădea drumul ultim și îngrozitor, l-a smerit, l-a adus acasă. Intre oameni regăsirea românească era târzie — pentru sufletul său încercat poate nu.

Dar ne va interesa din osteneala scrisă altceva. Intâi, îndelungul unei odisee şi de-aici extracţia biografică, preţuită mai ales când amănuntele vin dela neaşteptări spre a se împleti de năcazuri şi gloria chinuită între meserie, aducătoarea coltului de pâine, lupta pierdută pe câmpurile umanitarismului utopic ori şarlatan, între scris şi tuberculoză.

Insemnătatea pentru proza franceză precizează alt caz. Il subliniem. Istrati care prin tema inversiunilor sexuale îndrăgite rămâne epigon lui Marcel Proust, scriind despre Orientul dunărean, totdeauna privit nostalgic şi după 1920 căutat ca reconfortare, într'o vreme de săturare eroistă, de proclamaţii şi tiradă galică, s'a găsit — fie şi prin reclama falsei sinucideri, când briciul a zgâriat numai acolo unde cei hotăriţi să moară nu greşesc să adâncească — zic: s'a găsit pe drumul cel mai scurt căutărilor cititoare. Gloria darnică l-a proclamat, prin prefaţa lui Romain Rolland, imediat şi peste toate vânturile, poet clasic al proletariatului. Pe dosul efigiei arătată rituos lumei însă se reliefa adevărata literă a propagandiştilor de stânga, ce voiau să folosească, lângă ispitele acestui român pierdut, cauza Moscovei în căutarea plătită de scriitori. Mai târziu, omul care-şi trădase nemernic ţara în meetingurile internaţionalismului, şi această ţară îi va înapoia desgustul când întors, programat şi purtat de francmasoni, cu Sadoveanu, la Iaşi i-a strigat renegarea în faţă, acelaşi om va vinde chiar „tovărăşia" ce-l ajutase, interesată, pe drumul numelui. Conversiunea *„Vers l'autre flamme"* şi scrisorile trimise lui A. Gide (in *Les Nouvelles littéraires)* n'au fost rezultatul unui proces de conştiinţă desbătut tiranic de raţiune, rupt de voinţă sau de programe idealiste, ci veriga sortitului nestatornic: sluga rămasă tot necredincioasă, postura actorului prooroc ce blestemă — viclenind de bunătate edenică — mâna dată lui fără făţărire. Intr'un fel plata încrederei cu inima ingratitudinilor.

Literatura galică îi datoreşte şi-i va datora lui Panait Istrati, în judecăţile amănunţitoare despre stilul veacului nostru, împrospătări remarcabile prin *cuvintele introduse* de către dânsul şi care nu sunt altceva decât vocabule româneşti articulate pe tipicul francez (dar cu câtă aromă fonică!) în *semantică* şi în *organizarea topică*, tot a frazei materne. Cuprinderea sa crestomatică îl reprezintă tocmai pentru pitorescul expresiei. Şi acestea ne privesc, ca singur specific românesc într'o problemă de grai literar comparat.

Pământeşte păstrez lui Panait Istrati amintirea câtorva ore lângă spovedaniile sale în casă la Tudor Arghezi; îi ţin, deasemenea, în ochi arătarea sfidătoare pe balconul „Cruciadei Românismului", manechin al manevrelor împotriva naţionalismului întreg; multe minute calde de cuvinte în librăria până de curând Alcalay, el ostenind să caligrafieze autografe

celor cu dare de mână, fetelor de şcoală, snobilor, şi-i duc mereu cu mine icoana aşternerei săracăcioase la Belu. Căci acolo l-a primit veşnicia pe rătăcitor, între osuarele boerilor, vecin cu bancherii şi cu somnul scriitorilor burghezi, nu „lângă mormântul mamei", lângă ţărâna îmbietoare a Joiţei spălătoreasa, care se chinuise, murind, că nu-l are la creştet în ora îngerului, cum şi-ar fi dorit odată şi el locul. Ea îi trimitea de dincolo de tărâm cu asfinţitul acelui Aprilie 1935, pe frate-său Dumitru, mezinul, pentru a-i purta, încovoiat, feciorului *cu condei* crucea de brad a neamului. Suspina greu unchiaşul şi nu-i tihnea, lipit de lemnul creştinesc, să alunge ochii, să se rupă cu sine şi să pornească, să pornească fie şi cu mortul spre Baldovineşti. Lacrimă sinceră şi singură. Noaptea l-a găsit tot acolo, pe răsadul nepotului, aşezând muc candelei, ce nu se aprinsese niciodată în cămările lui Panait Istrati.

Acum şapte ani întregi, pe vremea garoafelor sângerii de primăvară...

AUGUSTIN Z. N. POP

MOLDOVEI

Sunt duh din duhul tău curat, Moldovă,
Am moştenit fântânile visării
Şi fagurii prisăcilor de slovă
Ce-au înflorat pisaniile Ţării.

Sunt svâcnetul de sevă care suie
In orice lujer stemă de lumină.
Când trec sub bolţile de cetăţuie
Strămoşii mei prin mine se închină.

Când asfinţitul tremură'n vitrouri
Şi lacrimă cavalul peste seară,
Sunt svonul din pădurile cu bouri
Şi elegia frunzelor de ceară.

Din rădăcina chinurilor tale
Imi creşte'n suflet ram de preamărire...
Sunt adierea umbrei voivodale
Şi liniştea din pagini de psaltire.

ADELINA I. CĂRDEI

TOAMNA

Tristețea doare ca o frunză moartă,
uitată pe-o cărare neumblată.
Grădina'n sânge, de tăceri se'mbată,
că vara a trecut, plângând, prin poartă.

Cipresu-și plânge — despletită fată —
ursita visului, lucida soartă.
Când a căzut pe fruntea-i frunza moartă,
ea a rămas, ca ceru'ngândurată.

Acum cărările-s de-aramă toate
și nu vezi în grădină sărbătoare.
Dorm neguri în boschete fermecate.

Auzi departe păsări călătoare
și-a toamnei elegii întrigurate
și plânsetul de fire, care moare.

A. BOLOHAN

MIT

Uitare, iți dau deacuma în păstrare anii,
Și poate ne-om vedea când n'oiu mai socoti.
Când pentru viața toată iți dau'napoi toți banii.
In visuri n'oiu mai crede și n'oiu mai zăbovi.

N'am să arunc privirea și-urechea după svonuri,
N'oiu deslușì tăcerea, surâsul, limpezimea,
Țărâna mea tăcută n'a mai rodi în tomuri
Și n'am să mai măsor în vreme adâncimea.

De ce atâta fugă și'ntors golit în mine
De ce în nicăeri să cred că este totul
Cu atâtea împliniri de risipire pline
Să fiu atât de gol cu tot ce-aduse multul?

CONST. BIVOLARU

Pe urmele vremii...

Rusia bolșevică văzută de un scriitor german. — Intre atâția reprezentanți ai culturii apusene, miniștri, ziariști și scriitori, câți au vizitat Rusia sovietică până la izbucnirea actualului război, — unii din dorința de documentare, alții invitați de oficialitatea rusă, — nu toți au scris sau au vorbit pe placul Moscovei, după ce s'au întors acasă.

Mai mult încă, unii dintre aceștia, până atunci aprinși susținători ai ideologiei marxiste, sau cel puțin simpatizanți, cum a fost Panait Istrati, nu numai că n'au scris favorabil despre monstruoasa republică roșie, ci, dimpotrivă, tot ce au scris ori au cuvântat, a fost pentru demascarea acestui cumul de viclenie, de ură și de crime, care se numea stat al fericirii proletariatului.

Intre scriitorii din această categorie, germani, este și Edwin Erich Dwinger, autorul cunoscutei scrieri: *„Die deutsche Passion"*, constând din trei romane: „Die Armee hinter Stacheldraht", „Zwischen Weiss und Rot", și „Wir ruffen Deutschland", pe cari critica le-a numit cele trei cărți ale destinului german. Intr'ânsele se înfățișează prăbușirea unei lumi în urma războiului mondial și redresarea din anarhia pregătită de hidrele indeo-comuniste a poporului german, căruia i-a fost dată misiunea să creeze o nouă ordine și să-și îndrepte nu numai soarta proprie, ci și pe aceea a întregii Europe.

Insă o lucrare de mare importanță documentară a lui Edwin Erich Dwinger, asupra căreia dorim să atragem atenția cetitorilor este aceea intitulată: *„Und Gott schweigt?"*... apărută în 1936. E un amplu reportaj asupra celor văzute și trăite de un tânăr german, emigrat în 1933 în Rusia sovietică.

Comunist simpatizant, recunoscut de roșii ca fiind de-ai lor, tânărul acesta are posibilitatea să colinde întinsul Rusiei, din orașele mari, până în satele îndepărtate, în cari oamenii trăesc ca troglodiții, în bordeie săpate în pământ.

Pretutindeni caută urmele Rusiei îmbelșugate de ordinioară, când ca prizonier de război, a trăit șase ani în mijlocul poporului rus. Dar nu găsește decât spoiala unei false civilizații, a unei civilizații caricaturâ, alcătuită de dinamo și tractoare de toate tipurile, și de clădirile cu proporții și stil american. Indărătul acestora, mizeria și foamea țăranilor, culacii de odinioară. Sate pustii, oameni vrâstnici, femei și copii murind de foame după ce și-au amăgit stomacul cu frunze și rădăcini de copaci... Zeci de mii de lucrători pierind în muncile istovitoare la zidiri de uzine uriașe și la săparea de canalur... Drumuri pavate cu oasele morților, schingiuiri și temnițe, iată peisagiile noului Rusii în care acest tânăr svăpăiat a căutat fericirea... Până și caii de rasă, coborîtori din herghelille din vremea țaristă, sunt împușcați de credincioșii slujitori ai lui Stalin...

Căminuri de copii? Plata dreaptă muncitorilor? Beneficiile colhozurilor? Toate sunt minciuni, ticluite frumos pentru urechile celor din străinătate. Căminurile de copii sunt grajduri goale în cari mai stă gunoiul de vite... Plata muncitorilor întârzie cu săptămânile, ca pe urmă să li se de abea o rată neînsemnată, cu care nu pot să-şi procure cele necesare vieţii... Colhozurile, imense întreprinderi de exploatare a ţărănimii de către stat... Iar pentru cei ce nu aderă la colhoz, glontele e prea scump... Ei sunt sorţiţi să piară undeva, în stepă, unde i-au mânat în pohod nagaicile tovarăşilor din G. P. U.

Văzând toate acestea la faţa locului, — nu în film sau în scrieri de propagandă, — tânărul emigrant s'a vindecat degrabă de marxism.

Cu icoana Patriei sale vie în suflet, el s'a pocăit — ca şi fiul rătăcit din Evanghelie— luând drumul întoarcerii acasă.

Şi cartea termină astfel:

„Als er an die deutsche Grenzsperre kam, trat er auf einem Mann in Uniform zu. „Verhaften Sie mich!" — sagte er wie eine Meldung. „Ich war Kommunist!!".

George Antonescu

* * *

„La vedetta d'Italia", ziar ce apare la Fiume, publică în unul din numerele sale pe August, sub semnătura lui E. Bonuccelli, o caldă preţuire din parte italiană a inimoasei opere de apropiere culturală italo-română pe care o săvârşeşte în Italia bucovineanul Claudiu Isopescu. Cu acest prilej se face o sumară, dar bine documentată trecere în revistă a cunoaşterii sufletului românesc în Italia şi ni se dă prilejul să înţelegem că, alături de relaţiile oficiale, vom găsi acolo, pe zi ce trece, tot mai mulţi prieteni.

* * *

Teatrul naţional cernăuţean şi-a găsit în sezonul trecut o fericită soluţie de moment: turneele prelungite ale teatrelor din Bucureşti, Iaşi şi Cluj. Dar, a permanentiza un provizorat, cum ar dori-o, poate, unii, pentru interese pe care nu le vom analiza, e un non sens.

Naţionalul din Cernăuţi a cunoscut zile de glorie şi astăzi, când tindem a face un Cernăuţi mai românesc decât cel de dăunăzi, ar însemna o abdicare să nu reconstruim tot ce a fost aici românesc altă dată.

Cercurile locale au înţeles acest lucru şi directorul teatrului a şi fost numit în persoana d-lui profesor Leca Morariu.

Dar a numi un director nu înseamnă a face un teatru. Curajul de a primi sarcina reconstruirii din cenuşă a unui teatru într'o epocă în care, mai că s'ar fi apropiat scadenţa deschiderii lui, trebuie sprijinit *din vreme*, de toţi cei în măsură s'o facă.

Indiferent de oameni şi de mărunte calcule, bunul simţ al permanentelor interese naţionale trebuie să biruiască.

* * *

Expoziţia Bucovinei va cuprinde şi câteva standuri culturale: pictură, cărţi, fotografii, artă ţărănească. Aşa de mult a răsluit prăpădenia rusească în tot ce a fost românesc în Bucovina şi totuşi s'au putut aduna şi în acest domeniu lucruri, care, aşa incomplete cum sânt, vor merita să fie văzute.

D. V.

* * *

Scriitori bucovineni la Radio-Moldova. — In curând se împlineşte un an dela inaugurarea postului de radio-emisiune din Iaşi. Cu acea ocazie, în Noembrie 1941, spusesem într'un articol din gazeta „Bucovina": „Nicăeri nu se putea stabili mai bine decât în Iaşul boerilor cronicari şi a Mitropoliţilor cărturari; nicăeri nu se putea găsi un mediu mai propice, cu o tradiţe culturală mai strălucită şi mai veche; nicăeri un centru geografic mai nimerit în care să convergă toată pulsaţia sufletească a Bucovinei, Basarabiei, Transnistriei contopită cu simţirea Moldovei patriarhale. Din Iaşul vechei capitale domneşti, de unde porneau altădată în galop crainicii şi olăcarii pentru a da de sârg sfoară în ţară despre cutare sau cutare hotărâre a divanului domnesc, de acolo de unde se răspândeau directivele critice ale „Junimei" şi ale vechilor „Convorbiri Literare", de acolo se vor propaga acum, pe calea undelor nevăzute, imperativele vremii de acum şi ale vremurilor viitoare, imperativele de unire şi înălţare sufletească ale românismului creator. Noi nu ne îndoim că nou înfiinţatul post de emisiune va fi nu numai un exponent al Iaşului, ci dela acest post se vor auzi mai des exprimate gândurile, simţirile, neajunsurile şi bucuriile şi ale noastre, ale celor din Ţara de Sus a Şipenţului moldovenesc, exprimate prin glasurile cele mai autorizate ale culturii şi literaturii acestui colţ voevodal de ţară".

Şi într'adevăr, cu bunăvoinţa specific moldovenească, d-l Director Iamandi ne-a ascultat deziderатul, apelând în primul rând la d-l *Leca Morariu*, iar în ultimul timp la un grup mai numeros de scriitori bucovineni spre a-şi spune cuvântul. Dintre aceştia citâm pe d-nii: *Aurel Vasiliu* (1. Eminescu şi biblioteca gimnaziaştilor din Cernăuţi, 2. Lecturile lui Eminescu la Cernăuţi, 3. Culturalitatea Bucovinei dezrobite [1]), 4. Eminescu şi Kogălniceanu), *C. Loghin* (A. Pumnul şi Eminescu), *Dragoş Vitencu* (1. Din viaţa romanţată a Cernăuţilor şi 2. Pe valea Ceremuşului), *Dr. Tcaciuc-Albu* (Muzica bucovineană), *Augustin Z. N. Pop* (Un bucovinean la Iaşi), *George Drumur* (Lirica bucovineană contemporană), etc.

Sperăm că nu vor fi numai aceste conferinţe şi nici singurii conferenţiari care îşi vor spune cuvântul despre problemele atât de variate pe care Bucovina le poate oferi. Iaşul este cel mai indicat să ne înţeleagă şi încurajeze.

Aurel Sânger

---

[1]) Această conferinţă a apărut ulterior în „Bucovina literară" (21 Septembrie 1942).

CARŢI ŞI REVISTE

Gheorghe Ionaşcu, Pustiul Roşu, Bucureşti 1942. — Evenimentele din 1940, de care a avut parte Bucovina de Nord şi Basarabia, n'au rămas fără ecou în literatura românească.

El însă nu s'a învrednicit de proporţiile aşteptate, pentrucă, la durerea provinciilor robite vremelnic, n'au iscălit sincer decât cei legaţi de glia băştinaşă. Restul scriitorilor a primit vestea, prinsă'n chenar negru, doar cu privirea împăienjenită şi cu strângerea de inimă inerentă oricărei morţi de rudă depărtată. In consecinţă, nu condeiele lor puteau răscoli rănile sângerânde ale Românilor destinaţi pentru pustiurile Siberiei, ca să le aştearnă pe hârtie spasmele desrădăcinării forţate, ci numai a acelora care au trăit şi ei momentele de groză şi teroare bolşevică.

Intrucât, însă, această categorie este redusă ca număr, producţia literară, inspirată dîn vaier şi încrâncenare, era natural să se resimtă şi dânsa. Din pricina menţionată încă nu se poate vorbi de o eflorescenţă, în adevăratul înţeles al cuvântului. Ceea ce-a apărut până acum, nu sunt decât simpli boboci de floare, oferiţi, întâi, de poezie şi, în urmă, de proză. Dar dacă poezia a fost prima care si-a arătat petalele de catifea împotirate sub arşiţa bunurilor pierdute, ea totuşi n'a fost în stare să ne dea un mănunchiu complet cu material de aceeaşi factură.

Proza, în schimb, l-a dat.

Intitulându-l „Pustiul Roşu", d-l Gh. Ionaşcu i-a adjustat talie de roman realist, prinzând, în paginile lui, zbuciumul întregului Nord al Bucovinei, ajuns sub tăvălucul rusesc. Acţiunea romanului începe cu primele zile ale lui Iunie 1940, urmărind cu atenţie, rolul nefast jucat de Evreii cernăuţeni, atât înainte de invazie, când au servit ca informatori şi deschizători de drumuri, cât şi după aceea, când şi-au bătut joc de populaţia românească, în mod barbar. Cartea are meritul de-a arăta toate nenorocirile suferite de Români, care n'au vrut să se integreze în sistemele comuniste ale lui Stalin, rămânând, mai departe, stâlpi ai civilizaţiei europene şi făclieri ai credinţei ortodoxe.

Din ea se poate constata, odată în plus, că sentimentele de solidaritate naţională ale plăieşilor bucovineni nu s'au desmînţit niciodată. Deşi au fost încadraţi într'un mozaic de populaţii eterogene şi deşi influenţa acestora, asupra lor, a acţionat continuu, totuşi adevăratele virtuţi ale Neamului n'au putut fi date la fund. Aceeaşi persistenţă îndârjită s'a întâlnit la ei acum ca şi altă dată, indiferent dacă s'au menţinut între hotarele străine, sau au trecut dincolo de Siret. Iar dacă o fracţiune a celor din urmă nu s'a mai întors la vetrele părăsite, Cernăuţul, acest Chicago al României, cum le place multora să-i spuie, nu l-au uitat nici o clipă. Dovadă nouă, „Pustiul Roşu", care-l citează în atâtea sute de pagini, pentrucă urbea capitală a Bucovinei rămâne, pentru autor, altarul pe care şi-a jertfit cei mai frumoşi ani ai tinereţii şi cele mai frumoase visuri.

Singurul regret ce-l încercăm, cu ocazia lecturii romanului, sunt greşelile de ortografie şi punctuaţie, care prea se repetă în parcela unei pagini, stricându-i savoarea, precum şi stilul, oarecum reportagistic şi grăbit, lipsit de acea respiraţie largă a romanelor muncite conştiincios, unde situaţiile sunt bine legate întreolaltă şi motivate, psihologiceşte, până la amănunt, ca să nu dea impresia unei colecţii de fapte diverse, auzite la colţuri de stradă. Incolo, cartea merită toată atenţia, pentrucă, orice obiecţie i s'ar mai face în plus, ea îşi păstrează realitatea de inalterabilă mărturie a vremurilor îndoliate, de care a avut parte mândra şi voevodala Bucovină.

„Pustiul Roşu" e prima încercare a d-lui Gh. Ionaşcu în acest gen, căci, până acum, D-aS a făurit doar poeme de apreciată rezonanţă lirică, încât suntem îndreptăţiţi să credem că d. Gh. Ionaşcu a pornit pe drum de nădejde.

* * *

Mihail Sbiera, Bucovina Noastră. — In vremurile de tristă memorie, de acum doi ani şi mai bine, când Ţara ajunsese o cârpă în gura căţeilor de peste hotare, care trăgeau, din răsputeri, ca să le rămâje cât mai multe fâşii în dinţi, cei porniţi în aspră şi amară pribegie nu şi-au putut ogoi aleanul, până n'au arătat, în grai şi scris, lăşitatea conducerii din acele zile şi nedreptatea comisă. Din rândurile luptătorilor, pentru stergerea cât mai urgentă a ruşinii naţionale, a făcut parte şi d-l profesor Mihail Sbiera, care, la 16 Martie 1941, a ţinut o conferinţă în amfiteatrul liceului „Gh. aLzăr" din Bucureşti, vorbind despre „Bucovina Noastră", pământ de minunate încântări sufleteşti şi de bogate arhive ale trecutului.

Conferinţa aceasta a apărut în extrasele Anuarului liceului „Gh. Lazăr", pe anul 1940—41 şi dacă azi îşi pierde caracterul de actualitate, îl păstrează, în schimb, pe acel de important document al zbuciumului celor rămaşi fără cămine, dintr'o vină ce n'a fost a lor. Ecoul lui s'a dovedit a nu fi fost fără răsunet, căci lacrimile, strivite printre rânduri, nici n'au apucat bine să se usuce şi goarnele de alamă au şi anunţat, în depărtări, marea hotărire a Naţiei. De aceea preţuim orice strădanie în sensul menţionat şi-i dăm întreaga atenţie.

* * *

Nicolae Bidnei, Activitatea dramatică a lui Gh. Asachi. — Dacă figura lui Gh. Asachi a fost, un timp, estompată de pleiada reprezentanţilor curentului tradiţionalist dela 1840, faţă de principiile cărora bătrânul animator al culturii moldovene, de atunci, manifesta un spirit refractar, preferând, mai degrabă, să se înregimenteze în rândurile italieniştilor, decât să calce pe urmele trasate de „Dacia literară", cercetătorii de mai târziu, n'au putut lăsa ca peste strădania de bine a contemporanului lui Eliade Rădulescu să se aştearnă, definitiv, păienjenişul uitării.

Reaşezându-l la locul ce i se cuvine şi învrednicindu-l de întreaga lumină a adevărului, au arătat că activitatea lui Gh. Asachi se esalonează pe două epoci, bine distincte. In prima sunt cuprinse produsele de inspi-

ratie străină și de autentică limbă românească, pe câtă vreme din cea de a doua fac parte lucrările cu subiect românesc, însă cu limba pocită. Datorită celor din urmă, autorul se depărtează dela drumul normal al evoluției scrisului autohton, ajungând să-și creieze o atmosferă puțin plăcută.

La înlăturarea acesteia contribuie studiul d-lui Nicolae Bidnei, care, analizându-i opera cu multă competință, ajunge la concluzia că deși lucrările din doua jumătate a activității dramatice a lui Gh. Asachi sunt îmbibate de idei italienezante și deși autorului i-a lipsit simțul artistic, totuși dânsele au calitatea de a fi cele dintâi torțe aprinse pe altarul artelor românești. Numai dela ele înainte scena teatrului cunoaște slova românească și tot cu ajutorul lor se dau cele dintâi brânci „Străinomăniei" dela începutul secolului al XIX-lea. Izbutind să redeștepte sentimentul național și dragostea pentru tot ce ne aparține, piesele lui Gh. Asachi netezesc drumul afluxului dramatic de mai târziu, cu toate rătăcirile de care a fost acuzat.

Tr. Cantemir

* * *

Iulian Vesper, Izvoare. Poeme. București. Ed. Fundațiilor 1942.

D. Iulian Vesper definește un mod poetic atemporal. Când ancorează în temporal devine duios, pământean, contemporan sbuciumărilor eroice.

D-sa e un poet modern, actual, prin subiect, prin tratare. E cel mai evaluat ca tehnică.

Volumele anterioare, „Echinox în bădjdii" 1933, „Contselații" 1935, „Poeme de Nord" 1937, indică infime diferențe de nivel.

Ca formă exterioară, d. Iulian Vesper a apărut definitiv format dela primul volum către care, dealtfel, merg preferințele noastre și în care găsim pe adevăratul poet modern. Volumele ulterioare, între care și „Izvoare", au îmbogățit considerabil temele, substanța lirică, dar maniera din primul volum a rămas aproape identică. O singură mare, veritabilă traiectorie nouă lipsește primului ciclu de poeme din 1933 și care avea să apară succesiv, menținându-se și în volumul recent: poemul de factură populară, amintind minunatele realizări eminesciene, în care d. Vesper excelează. Consider chiar că pentru mulți cititori de poezie, d. Iulian Vesper contează numai cu ***Liuba, Sempiternum, Triptic,*** câteva poeme din „Constelații", precum și câteva din volumul de azi, între care „Codrul" e semnificativ de românesc.

Revenind la volum, vom desprinde câteva aspecte specific vesperiene: elegia în care sentimentul e exprimat discret; portretizarea unor figuri de legendă; ironia la adresa pământescului; o distincție de aristocrat în conturarea dramelor, fie de erou epic sau de poet însingurat în triștețî nepământene.

O notă strălucit reprezentată este istoria sufletească a contemporaneității. In această privință, dacă acum pare legată de vremuri precise, mai târziu va apare descătușată de aderențe biografice susținându-se numai prin desăvârșita realizare estetică. O poezie ca „Prieteni vechi" e caracteristică. Impresionant de tristă este și „Popor" arătând poziția temporalului față de nesfârșitul nesfârșiturilor.

Perfect reprezentative pentru poetul din primul volum sunt apoi: „Pelerini", „Arta", „Ev". Un poem ca „Aetos" se integrează celor din „Poeme de Nord". In acest volum e mai multă umanitate.

Inspirația istorică, valabilă ca și pentru Coșbuc, de care ne apropie „Regele Seutho", își găsește albie înaltă în „Pridvor de imperiu". Cântecul, cu ritmu-i alert, nu e disprețuit, ceeace arată dar posibilitatea adaptării la metru-ri cât mai variate. Totuși d. Iulian Vesper face impresia unui poet foarte unitar și definitiv mai bine ca alți poeți contemporani bucureșteni. D. Vesper e reconoscibil fiindcă și-a creat un stil, o amprentă personală în poezie. Regretul de a nu putea cita pe spații albe nici un poem ni-l astâmpărăm cu convingerea că volumul „Izvoare" va fi premiat.

* * *

George Drumur: Vatra cu stele. *Poeme.* — Citind pe d. Drumur, îmi aduc aminte de d. Paul Fort, prințul poeților francezi de după moartea lui Mallarmé, acela care stătea la „Closerie des lilas" cu Balmont, cu Papini și cu alți mari creatori ai secolului XX european.

D. Drumur, deasemenea se distinge prin subiecte mari, prin tratare gravă, prin lexic când suculent popular, când neologism recent, dar armonizându-se în poemă.

Primele 4 balade cântă soldații plecați să caute hotarul, desprinzându-se din atmosfera satului și copilăriei fără a trezi nostalgii; prietenul bucovinean care a plecat „să-și regăsească în azur stăpânii" și a cărui amintire e persistentă; ciocârlia care se roagă până'n seară, iar cuibul îi este dărâmat de plug; tristețea din inimă. D. Drumur utilizează procedee de poezie modernă împletite cu unele procedee de cântec popular. Ritmul, tăietura frazei, rima simplă, cursivitatea expresiei, melodia interioară, dau farmec poeziei, cu toate că abundă elemente peisagistice. Uneori aceste aspecte de natură derivă firesc din starea de suflet care e lirică și peisajul se colorează și el liric.

Titlul al doilea, „Intunecarea culorilor", pare a indica totul din poezia d-lui Drumur: numai umbre au rămas din copilărie, din amintiri, din chipuri scumpe. Remarc și aici tonalitate lirică tristă, exprimată printr'un vers ca „acolo, unde inima a triumfat", „acolo, unde sufletul creștea".

Frumoasă este „Maica Domnului", un imn de laudă, curat, de creștin supus, ca în biserica ortodoxă. „Bucură-te, prea nevinovată", „cea bogată în daruri", „cea plină de minuni" amintește un precis text bisericesc. Natură și oameni simt ușurare prin ocrotirea pe care-o au dela Mireasa lumii.

Celelalte poeme, multe din ele semnificative, rămân valabile creații tot în linia acestor considerații. D. Drumur e stăpânit, ca și d. Iulian Vesper, de-o lume de triștețî magice. Pe când însă la d. Vesper ele-

mentele își caută un razim metafizic și atitudinea poetului este aulică, de orgoliu cefest, la d. Drumur elementele își caută trecutul, sunt cuprinse de dor, iar poetul stăpânit de nostalgii. Copilăria cu peisagiul ei material și sufletesc se perindă colorat prin anii poetului pentru a-i simți „amară, bucuria".

Uneori poemul e litanie, alteori îndemn retoric (p. 33); peste tot d. Drumur încearcă să varieze la maximum subiectele autohtone, ritmul, dispoziția strofei, rima.

Se evidențiază un anumit final scurt, rupt, după strofe ample; rimele alăturate în distihuri; unele încercări reușite de inovații *(totem, privi și'n, lin, de le,* ș. a.) și neologismul alături de arhaism.

E. Ar. Zaharia

* * *

Preocupări literare. An. VII, Nr. 8—9, Aug.—Sept. 1942. In două numere ale revistei noastre am arătat cum meritul excepțional al revistei „Preocupări literare", care poartă subtitlul „Revista societății Prietenii istoriei literare", este tocmai contribuția adusă, în decurs de șase ani, istoriei literare, fiind unica între revistele noastre care să se fi dedicat exclusiv unor astfel de probleme. Începând cu luna Martie 1942, revista trece sub conducerea cunoscutului critic literar Vl. Streinu și noi am înregistrat această „nouă direcțiune", împreună cu noii colaboratori, în persoana celor mai reprezentativi scriitori români de astăzi. O revistă o formează colaboratorii, și asupra colaboratorilor dela „Preocupări lit." critica și-a dat verdictul de mult, așa că umila noastră părere nu ar fi avut mare importanță De aceea ne-a mirat obiectiunea pe care ne-o face revista „Preocupări lit." în ultimul număr, adică de ce nu ne-am pronunțat categoric dacă schimbarea de direcție „s'a făcut în bine sau în rău".

Noi ne-am ferit de a da sentințe și valorificări și pentru motivul că nu putem judeca o nouă direcție numai după un singur număr de revistă: trebue să ai perspectiva mai vastă, cel puțin a unui an de activitate, pentru a-i stabili importanța și aportul nou adus literaturii. Caracteristica exclusivă a vechii direcții dela „Preocupări lit." o formase cercetarea numai a domeniului istoriei literare; suntem mulțumiți să aflăm, din statistica d-lui P. V. Hanes, că jumătate din numărul paginilor ultimelor trei numere ale revistei, sub noua direcție, sunt dedicate tot istoriei literare. Deci, până acum, revista și-a pierdut numai jumătate din vechiul caracter. Să sperăm că se va menține la această proporție. De altfel publicarea corespondenței lui Caragiale de d-l Ș. Cioculescu sau studiul d-lui S. Struțeanu despre „Câteva elemente occidentale în opera lui D. Cantemir", cum și alte însemnări și articole din numărul prezent al revistei, ne îndreptățesc să credem că istoria literară nu va fi cenușareasa oropsită de „noua direcție"... Dar să nu fim rău înțeleși: să nu se creadă că simpatia noastră merge numai spre istoria literară și am ignorat poezia d-lor T. Arghezi, Al. A. Philippide, etc., sau critica d-lor Ș. Cioculescu, Vl. Streinu, etc.... din numerele „Preocupărilor lit." apărute până acum sub „noua direcție".

Aurel Sânger

Primite la Redacție

George Drumur: *Vatra cu stele*, poeme, Cernăuți 1942. Ed. ziarului „Bucovina".

Pr. O. Gherasim: *Este posibilă o reabilitare a Inochentismului?* Rădăuți 1942.

„Transilvania", Anul 73, N-rele 7—9, Sibiu, str. Șaguna 6. Revistă editată de „Astra". Redactor: *Ion Breazul.*

„Cetatea Hotinului", Anul I, Nr. 16, Hotin. Dir.: *T. Plop.*

„Viața Ilustrată", Anul IX, Nr. 8, Cluj, Episcopia ort. Română, Piața A. Hitler 18. Dir.: *I. Goron.*

„Cetatea Moldovei", Anul III, Nr. 10, Iași, str. Codrescu 5. Dir.: *Gh. A. Cuza.*

„Dacia Rediviva", Anul II, Nr. 6, București, str. Traian 189. Red.: *Aurel Cosmoiu.*

„Viața Basarabiei", Anul XI, Nr. 8—9, București, str. A. Donici Nr. 32. Dir.: *Pan Halipa.*

„Sănătatea Satelor", Anul I, Nr. 1—3, Cernăuți. Directoratul Sănătății.

„Căminul Cultural", Anul VIII, Nr. 4—6, București, str. Latină 8.

„Luceafărul", Anul II, Nr. 9, Sibiu, str. Oituz.

„Apostolul", Anul VIII, Nr. 6—7, Piatra-Neamț, str. Petru Rareș 54. Dir.: *M. Avadanei.*

„Dacia", Anul IV, N-rele 196—210, Timișoara, str. Lonovici 2. Apare sub egida „Astrei Bănățene".

„Țara", Anul II, N-rele 301—321, Sibiu, str. Regele Mihai 16. Dir.: *Grigore Popa.*

„Buletinul pregătirii premilitare și extrașcolare", Anul VIII, Nr. 6, București, str. Roma 32—34.

„Rampa", Anul II, N-rele 40—44, București, Calea Victoriei 31. Dir.: *George Gregorian.*

„Gorjanul", Anul XIX, Nr. 28, Târgu-Jiu, str. Victoriei 50. Dir.: *Jean Bărbulescu.*

„Bacăul", Anul XX, Nr. 1900, Bacău, str. Reg. Ferdinand 32. Dir.: *Ioan Nicolau.*

TIPARUL „MITROPOLITUL SILVESTRU" CERNĂUȚI, PIAȚA UNIRII 3

Prețul 25 lei